

Editorial

„Caligraf” – 200

Revista „Caligraf” a ajuns, iată, la numărul 200. Înființată în urmă cu 18 ani, ca supliment cultural al ziarului județean „Teleormanul”, la inițiativa scriitorilor-jurnaliști Gheorghe Filip și Florea Burtan, după o scurtă perioadă de timp, „Caligraf” a devenit revistă de sine stătătoare, fiind editată de Centrul cultural Teleorman, sub prestigioasa egidă a Uniunii Scriitorilor din România. Răsfoindu-i paginile, constatăm, cu bucurie, că, în ograda sa, a poposit, lună de lună, cam tot ceea ce Teleormanul de zi are mai valoros în materie de literatură, artă, cultură, dar și dovada preocupărilor colectivului redacțional de a atrage colaboratori remarcabili, din numeroase zone ale țării, în marea lor majoritate, membri ai Uniunii Scriitorilor din România. Cu alte cuvinte, de a face o revistă de aleasă ținută culturală și, pe cât posibil, de rezonanță națională. N-a fost ușor dar nici imposibil să ne înscriem pe aceste coordonate, întrucât, de partea noastră se află tradiții valoroase, un tezaur de nume ilustre, care ne identifică și susține necontenit „urcare a muntelui”: clasicii Depărățeanu, Gala Galaction, Zaharia Stancu, Marin Preda, Constantin Noica, dar și o extrem de talentată grupare de scriitori contemporani reunită în jurul „Caligrafului”.

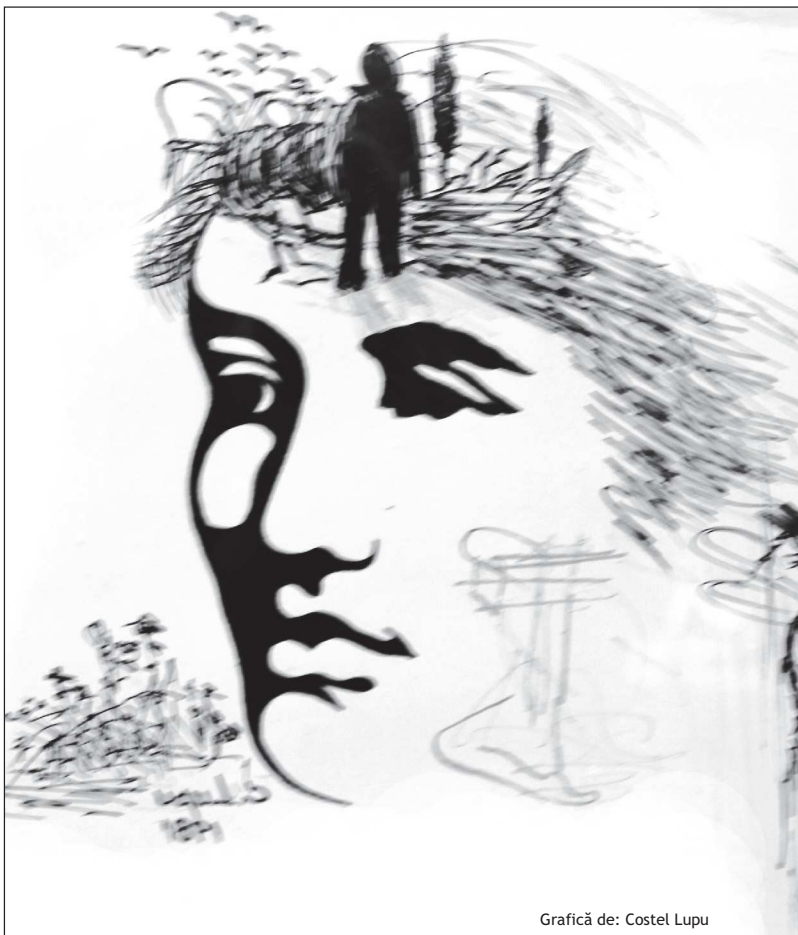
În cele aproape două decenii de apariție, „Caligraf” n-a însemnat doar promovarea literaturii, ci și implicarea ei în bogata și diversă viață cultural-artistică a județului, inițind, organizând și susținând, constant, manifestări și evenimente cu impact major asupra nevoii noastre de frumos și durabil: festivaluri, concursuri literare și artistice, simpozioane, colocvii, lansări de carte, întâlniri cu scriitorii și oameni de cultură, expoziții de carte, de arte plastice ș.a., cu sprijinul și contribuția directă a instituțiilor județene: Centrul cultural Teleorman, Muzeul județean, Biblioteca județeană „Marin Preda”.

În toți acești ani, scriitorii trăitori în Teleorman au fost prezenți nu doar în paginile „Caligrafului”, ci și la numeroase manifestări și proiecte literare inițiate și desfășurate, în Capitală, sub egida Uniunii Scriitorilor și a Muzeului Național al Literaturii Române: Gala scriitorilor români, recitaluri lirice, lansări de carte, festivaluri internaționale de poezie, colaborări cu texte proprii la antologii (poezie și proză) realizate de Filialele București ale USR. Faptul că și aici se scrie o literatură de calitate o dovedesc și premiile Uniunii Scriitorilor conferite celor mai importanți autori teleormăneni (pentru poezie, proză, critică și istorie literară, eseu), aprecierea de care cărțile lor se bucură în rândul cititorilor și a criticii literare, colaborarea lor la cele mai importante reviste din București și din țară.

Oricât de entuziasată și animată de cele mai bune intenții se dovedește a fi „Gruparea Caligraf”, existența revistei n-ar fi fost posibilă fără sprijinul financiar al Consiliului județean Teleorman prin Centrul cultural. De aceea, se cuvine să mulțumim, și pe această cale, administrației publice județene, pentru că, dintru început, ne-a fost alături, oferindu-ne posibilitatea ca rodul creațiilor noastre să se înscrie, cu rezultate remarcabile, în circuitul cultural național, oferind iubitorilor și pasionaților de literatură parte de înaltă lumină a gândurilor și trăirilor noastre.

18 ani – 200 de numere: un arc de timp și o împlinire editorială care ne îndeamnă să mergem, încrezători, mai departe, slujind frumosul și arta, în toată a lor complexă alcătuire.

Redacția

Grafică de: Costel Lupu

George Băicoianu

Dor de Eminescu

*Dacă astăzi Eminescu
Ar renaște printre noi,
Gândurile lui s-ar duce
Tot spre lacrimi și nevoi
Și ar suferi în taină,
Lângă teiul dat în floare,
C-am vândut, la fel ca Iuda,
Sufletele din izvoare.*

*Dacă astăzi Eminescu
Ar simți pe umeri hamul*

*Unei lumi monetizate,
Desființând răul și ramul,
Ar lupta cu fariseii
Mândri cu al lor negoț
Ce glorifică securea
Lângă plopii fără soț.*

*Dacă astăzi Eminescu
Este totuși în consemn,
Avem încă o dovadă
A silabelor de lemn.*

*Vorbele-i meșteșugite
Multe au avut de spus,
Dar au fost puse pe crucea
Rătăcind către apus.*

*Dacă astăzi Eminescu
Este puntea către stele,
Să-l urmăim, golind secunda
De păcate și de rele...*

- Cronică literară ● Cartea de critică ● Profil liric ●
- Note de lectură ● Oaspeți la Caligraf ● Breviar ●
- Proză scurtă ● Moromețiana ● Eminesciana ●

Cadran cultural

Poezie și muzică

„Tu ce ai făcut astăzi?”

Biblioteca Județeană „Marin Preda” a organizat și găzduit un spectacol de muzică și poezie prilejuit de apariția celei de-a doua cărți semnate de Ovidiu Scridon.

Tu ce-ai făcut astăzi? este un volum de versuri, apărut la editura Alexandria Publishing House din Suceava, în noiembrie 2017, prezentat și publicului alexandrian, orașul reședință de județ fiind inclus de către autor în turneul de promovare a cărții.

Cum autorul este preocupat și de muzică, toate lansările sale de carte sunt, de fapt, spectacole de muzică și poezie, de care s-au bucurat până în prezent locuitorii din orașe precum Alba-Iulia, Bistrița, Tirgu-Mureș, Sighișoara, Brașov, Iași, Suceava, Botoșani, Chișinău, Bacău, Focșani, Craiova, Slatina, Pitești, Drobeta Turnu Severin, Reșița, Caransebeș, Lugoj, Vaslui, Onești, Piatra-Neamț, Cluj-Napoca, Turda, Năsăud, Giurgiu și lista poate continua.

Locațiile au fost diverse – biblioteci naționale (cum a fost la Chișinău), universitare, județene sau municipale, Muzeul Național al Literaturii din București, centre culturale, librării, galerii de artă sau case de cultură –, dar toate au avut un numitor comun: promovarea cărții și a frumosului.

Originar din orașul Târnăveni, județul Mureș, Ovidiu Scridon a fost fascinat de mic de manifestările Cenaclului *Flacăra*, motiv pentru care a fost atras de chitară încă din școala generală.

Anii de studenție din București au fost un bun prilej de a participa la diverse evenimente cultural-artistice: festivaluri, cenacluri, baluri, tabere etc.

În 1996, unul din cântecele lui este declarat oficial *Imnul studenților din România*. În toți acești ani scrie versuri, compune muzică și, pentru o scurtă perioadă, este membru al Cenaclului *Totuși Iubirea*, condus de poetul Adrian Păunescu.

În 1996 face primele înregistrări în studioul *B'inisior* al lui Valeriu Sterian și editează albumul „Într-o zi...”, album ce se bucură de un succes neașteptat.

După absolvirea facultății, devine Coordonatorul de Antenă al postului Radio Total, moment în care prioritățile urmează o altă cale. După cinci ani petrecuți în Radio Total, urmează alții trei în grupul MediaPro, iar între noiembrie 2006 și iunie 2011 a fost Coordonatorul Traffic-ului de Publicitate al Grupului de presă Realitatea-Cațavencu.

Călătorește deseori în Statele Unite ale Americii și o perioadă trăiește în Marea Britanie unde activează în compania Amazon.

După prima întoarcere din America, la începutul anului 2007, a reapărut pe scena românească, plin de optimism, energie și bucuria de-a împărtăși din emoțiile lui, alături de chitara și muzicuțele sale.

Iar turneul de prezentare a celei de-a doua cărți publice a fost un bun prilej pentru alexandreni de a-l cunoaște pe Ovidiu Scridon.

Din activitatea Filialelor Uniunii Scriitorilor

Ceata lui Horia - recital poetic

Zi de iarnă prinsă în chenar dalb vestind zodia luminoaselor colinde. În văzduhul rezemat de un gând frumos, se înșiră, ademenitor, mireasmă de brad mereu tânăr, clinchete de clopoței daurind cărările copilăriei de azi și de odinioară.

În acest cadru de povești inchipuită, la chemarea conducătorului de ceată, în persoana neobositului Horia Gârbea, membri ai Filialei București Poezie s-au strâns în bătaura mereu primitoare a Muzeului Național al Literaturii Române, spre a sta la taifas despre viață, vise și cărțile lor. Despre cum a fost anul scrisului lor și, totodată, cum vor arăta viitoarele lor volume. Bucuria n-a durat prea mult, pentru că, președintele Filialei și-a supus alaiul

la dulci cazne, ...obligându-i să dea glas propriilor creații. Ordinea recitalului fiind aleatorie, iată cum s-a rânduit tagma poezilor: Mihail Gălățanu, Ioan Es. Pop, Elena Armenescu, Victoria Milescu, Simona-Grazia Dima, Ioana Sandu, Lică Pavel, Passionaria Stoicescu, Clelia Ifrim, Niculina Oprea, Eugenia Țarălungă, Elena Liliana Popescu, teledramă Nicoleta Milea, Florea Burtan, Nicoleta Stăvărache și, firește, amfitrionul Horia Gârbea.

Reuniunea s-a încheiat cu un pahar de vin, cu mărturisiri de gânduri frumoase, prietenești, colegiale. (F.B.)

Întâlnire la Clubul „Clipe albastre”

Frumoase povești se țes, în ajunul Crăciunului, la întâlnirile scriitorilor, membri sau nu ai Uniunii Scriitorilor din România. Ce poate fi mai palpitant decât să auzi cum haite de lupi, în miez de iarnă, alerga după un copil și mama lui, ambii pe cai, totul părând fără scăpare, până când vânătorii, care păzeau vadul fiarelor, au tras, doborând doi lupi. Sau cum un urs masiv se intersecta cu doi oameni, aceștia spunând „Tatăl nostru”, făcându-și cruce cu limba, și, uimiți, când au deschis ochii, au văzut că ursul doar i-a atins, în treacăt cu blana, lui, urmându-și drumul în vale, către ogrăzile cu păsări și rumegătoare mari și mici.

Conduc de scriitorul Victor Gh. Stan, președintele filialei de profil din București a Uniunii Scriitorilor din România, Clubul de literatură pentru copii și tineret „Clipe albastre” își ține întâlnirile pe malul Dâmboviței, la Casa Corpului Didactic, director Gabriel Vrâncănuș, și a ajuns la ediția nr.40.

Am mai participat la întâlnirile clubului, unde vin scriitori care compun texte pentru copii și adolescenți, uneori aducând acolo copiii talentați, pentru a-i încuraja. La alte ediții, de exemplu, m-am întâlnit cu Florentina Chifu, Dan Florică, Elena Bolănuș, Corin Bianu și cu profesoare, de la licee și școli gimnaziale, din Capitală și din țară, care cultivă tinerile talente.

Întâlnirea a inclus felicitarea a două membre ale clubului, primite de curând între scriitorii uniunii, Filiala literatură pentru copii și tineret București, Vera Crăciun și Elena Lușpan, lansări de carte și prezentări de reviste de cultură.

Prima a citit versuri poeta Daniela Gherasă : „Veșminte de luceafăr”, titlu onomim volumului în curs de apariție, „Descânt de orhidee”, „Zborul lui Icar”,

„Contre-pied”, „Jad sălbatic”, „Rocade moarte”. Este o poezie în care se îmbină elemente specifice trăirilor lor și destinului omenesc, precum dragostea, nostalgia lucrurilor și peisajelor cunoscute, dumnezeirea, elemente ale naturii: luna argintată, „prinsă în căpăstru”, drumul „ce-l știam numai al nostru” orhideea, cântările de filomelă. Poeta a explicat faptul că este convinsă de vibrația proprie pe care o are fiecare cuvânt, legată de creație și dumnezeire. Doar rugăciunea este o izbândă, iubirea este o văpaie și „dorm toți îngerii iubirii/ sub poteci de ramuri sfinte”. Oamenii nu sunt decât „umbre de lumină”, iar sclipirea „e a stelelor plămădit”.

Vera Crăciun a citit dintr-o carte a sa pentru copii (câteva sunt în ediție bilingvă, în română și engleză), despre „Uță, uță, săniuță” și „Poveștea lui Motănel”, pagini desprinse din frumoasa lume a copilăriei. A scris plachetele pentru cei mici : „Poveștea lui Brăduțel”, „Poveștea umbrelutei” s.a., frumos ilustrate și colorate.

Participanții au ascultat apoi frumoasa „Povește a anotimpurilor” a Elenei Lușpan, din același univers al copilăriei mici, cu accente pedagogice și imagini reușite, fragmente dovedind o foarte bună cunoaștere a psihologiei copiilor de vârstă mică, reușind astfel să obțină un puternic și binemeritat ecou din partea acestora.

S-a lansat și antologia „Poeti și prozatori contemporani în Regal eminescian”, coordonată de Eugenia Enescu Gavrilscu, un volum masiv, apărut din dorința de a face cunoscute creațiile poetice ale contemporanilor unui public numeros, o include și pe poeta care a citit prima în această ședință a clubului și care va debuta editorial în curând.

Corneliu Vasile

Lansare de carte

„Destin românesc”

Într-una din zilele luminate de duhul ingeresc al colindelor, la Biblioteca Județeană „Marin Preda”, profesoara și scriitoarea Emilia Stroe Țena, autoare a patru volume de proză: *Trecători prin lumină* (vol. I - *Pământul ca un râu*, vol. II - *Fire de iachint*, volume apărute în 2006, respectiv 2007 la editura *Mira*, București), *Chemarea infinitului* (editura *Mira*, 2009) și esul în limba franceză *La lecture plurielle de la poésie moderne* (editura *Mira*, 2009), și-a lansat placheta de versuri *Destin românesc*, Editura *Armonii culturale*, 2018.

Autoarea mărturisește că între anii creației și anul publicării acestor versuri se intercalează câteva decenii de așteptare, precizând, printre altele, că „există întotdeauna un anumit timp pentru fiecare lucru”.

Sonetele marilor poeți din literatura română și universală au fascinat-o în timp pe Emilia Stroe Țena, iar volumul *Destin românesc* reprezintă atât chintesența exercițiului de gândire și imaginație, cât și un omagiu personal adus anului centenar și memoriei înaintașilor.

Cartea a fost prezentată de Ana

Dobre, Domnița Neaga, Virginia Vini Popescu, Lia Nenciu și Nicolae Dina.

În opinia Virginiei Vini Popescu, „acest volum nu este altceva decât o invitație tandră la trăire profund românească și culturală”, iar Lia Nenciu a menționat că „sonetele Emiliei Stroe au forța și suavitatea degetelor ce mângâie struna, dar și perfecțiunea viorii. Și cred că ceea ce le dă forță este tocmai contopirea cu sufletul românesc, cea mai mare moștenire a acestui colț de lume, suflet ce conturează din ancestral un destin nepieritor.”

Caligraf

Revistă de cultură

Editor:
Centrul Cultural
Teleorman

Apare sub egida
Uniunii Scriitorilor
din România

REDACȚIA

FLOREA BURTRAN
redactor-șef

STAN V. CRISTEA
secretar general de redacție

Ana Dobre, Liviu Comșia, Nicoleta Milea, Marian Nazat,
Cornel Mihai Ungureanu, Stan Ștefan. Tehnoredactare: Vladimir Mutu

Revista Caligraf este membră a Asociațiilor Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (ARIEL), înființată în baza Hotărârii judecătorești și recunoscută de către Ministerul Culturii. Revista fondată de Ziarul Teleormanul.

Răspunderea pentru conținutul articolelor publicate aparține autorilor acestora. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.
Revista Caligraf este editată de Centrul Cultural Teleorman (director, **Ileana Popa**).

ISSN: 1582 - 1412

În atenția colaboratorilor: textele se trimit în format electronic, cu diacritice, la următoarele adrese de e-mail:
floreaburtan@yahoo.com ; stan_v_cristea@yahoo.com

Stan V. Cristea

Constantin Noica. „Jugul” manuscriselor Eminescu

O carte republicată recent de Valentin Coșereanu, *Jurnal cu Noica și manuscrisele Eminescu* (Iasi, Ed. Junimea, 2018, 195 p. cu facs. și fotogr.), reduce în atenție zăbaterile „filosofului de la Vitanesti” pentru facsimilarea manuscriselor „omului deplin al culturii românești”. Volumul nu se remarcă neapărat printr-un stil care să facă imediat lectură, deși nu lipsesc unele notații splidoare, dar reprezintă o contribuție serioasă pentru eminescologie și pentru cunoașterea biografiei lui Constantin Noica, aducând totodată în atenția publică evocarea și a altor personalități (Gheorghe Eminescu, Gabriel Strempeț, Petru Creția, Grigore Vieru, Ion Caramitru, Ana Blandiana, Nicolae St. Noica), dar și pagini de istorie locală dintr-o vreme nu tocmai prielnică pentru cultură, dar de care oamenii locului au știut a se folosi pentru împlinirea unui proiect: facsimilarea Caietelor Eminescu.

Intr-un „Preambul”, Valentin Coșereanu pune în evidență câteva aspecte esențiale pentru înțelegerea demersului său. Primul aspect îl reprezintă faptul că, muzeograf la Ipoștești fiind, a simțit regretul că, în scurtul timp al trecerii lui Eminescu prin lume, nu s-a întâmpnat să fi ținut cineva un cât de scurt jurnal care „să-i rețină gesturile, expresiile și mimă, cum se exprimă poetul în societate și ce vorbea cu prietenii în strictă intimitate” (p. 7). Al doilea aspect vizează peregrinările manuscriselor poetului, ținute în celebra sa ladă, până la predarea acestora, la 22 ianuarie 1902, de către Titu Maiorescu, Bibliotecii Academiei Române, unde au fost supralegate cele 34 de caiete, iar manuscrisele dispartate legate în alte 10 caiete (ulterior, biblioteca a achiziționat și alte manuscrise, dar încă mai există destule altele, care vor ieși poate la lumină cândva). Cel de-al treilea aspect are în vedere preocuparea de-o viață a lui Noica pentru facsimilarea Caietelor Eminescu, însă jurnalul se referă doar la manuscrisele aflate la Biblioteca Academiei Române, a căror facsimilare filosoful o lasă, ca pe un testament, lui Eugen Simion, prin sensibila scrisoare din 5 februarie 1974: „Vă scriu spre a vă cere alianța în chestiunea Eminescu; mai mult, spre a vă cere să luați în locul meu inițiativa. (...) Mă gândesc că «războiul» de astăzi al culturii noastre s-ar putea să nu dureze prea mult. Și atunci, cum vom sta în fața celor de mâine? Dacă ai putea scrie atât de înțeleger despre cartea mea [...], Eminescu sau Gânduri despre omul deplin al culturii românești” - n.n., pe care în judecata ei manuscrisele lui Eminescu au făcut-o cu puțință (...), sunt sigur că aveți înțelegerea deplină pentru această problemă.” (p. 14). Eugen Simion, ajuns academician și președinte al Academiei Române, va îndeplini exemplar dorința lui Noica, prin ediția facsimilată în 36 de volume a manuscriselor Eminescu, realizată în anii 2004-2009. Preambul este reprodus și în engleză, franceză, spaniolă și portugheză.

Textul propriu-zis al acestui insolit *Jurnal cu Noica și manuscrisele Eminescu*, inserat în volum sub titlul „Eu le ofer o șansă de-a rămâne...”, ocupă partea cea mai întinsă a volumului lui Valentin Coșereanu, consemnările acoperind perioada 2 octombrie 1984 - 18 februarie 2005. Jurnalul se deschide, așadar, cu notațiile de la 2 octombrie 1984, când Noica a ajuns la Ipoștești, „reținut, păstrând și cerând discreție” (p. 51), însoțit de doctorul Iuliu Buhociu, fratele folcloristului Octavian Buhociu, și de Octavian Nicolae, prieten și însoțitor (meteorologul de la Păltiniș, care era originar din Turnu Măgurele), alături de câțiva oficiali ai culturii botoșăne. Noica a luat-o prin învăluire, a mers întâi la „chilioara” muzeografului, apoi la biserica familiei și abia la urmă la casa memorială: în pridvor, și-a scos ceremonios bascul, înaintur a

mângâiat caseta de machiaj din jugetea de actor a poetului, iar când a fost rugat să scrie ceva în „Cartea de onoare”, a transcris, din manuscrisul 2268, fila 34 verso („Despre Arhei”), această însemnare: „...Tu însuși puteai să nu te naști, să fii din numărul celor ce n-au fost niciodată...”. Prin urmare, tu ai fost, ești, vei fi todeauna.”, adăugând la final: „Copiat de/ Constantin Noica/ 2 oct. 1984” (p. 57, în facs.). Și a făcut și un gest concret, lăsând la Ipoștești 11 caiete, pe care le facsimilase cu ani în urmă. După-amiază, în sala de lectură a Bibliotecii „Mihai Eminescu” din Botoșani, Noica a vorbit despre manuscrisele Eminescu, iar în final despre facsimilarea lor, accentuând că „una e opera tipărită și alta manuscrisul” (p. 58). De altfel, Noica încercase facsimilarea manuscriselor Eminescu la Sibiu, București, Iasi, Cluj, Timișoara, iar acum nu i se părea întâmplător că tocmai la Botoșani găsea înțelegere: „A fost unul din visele mele de o viață. Poate se va împlini aici, la Eminescu acasă” (p. 60).

A doua zi, Noica a plecat la București, însoțit de un oficial (Dumitru Ignat), pentru a trata chestiunea facsimilării manuscriselor Eminescu la Biblioteca Academiei Române, unde deschide drumul prin bunăvoința directorului acesteia, Gabriel Strempeț, care nu admitea totuși copierea după manuscrisele originale, ci după microfilme, care vor fi preluate treptat de la Ioan Spătan (Secția microfilme). Primele două microfilme sunt preluate în ziua de 12 octombrie 1984, sunt preluate apoi fotografiile de la Muzeul de Istorie și Arheologie din Botoșani, de care ținea Casa Memorială din Ipoștești. Greutățile începutului duc către întreprinderea „Electrocontact” din Botoșani, unde se proiectează un aparat de copiat film după film și sunt aduse substanțe și filme de la Întreprinderea „Azomureș” din Târgu-Mureș, se apelează chiar și la tancul de dezvoltare de la Militei, iar intrucât părea că lucrurile se târăgănu, Noica amenință că, în primăvara lui 1985, va veni să-și retragă caietele de la Ipoștești, cum procedase și în alte locuri, lăsând aici doar un singur caiet, revine însă asupra amenințării, ba își dă și consimțământul ca toate caietele să aibă formatul A4, însă din nou lasă să se înțeleagă că are și altă ofertă în străinătate, iar dacă nu va fi terminată facsimilarea până la 15 ianuarie 1987, atunci o va face Iosif Constantin Drăgan într-o lună, numai că „Nu Drăgan trebuie să facă această treabă, ci o instituție românească” (p. 98). Se încearcă copierea manuscriselor pe hârtie de xerox la Întreprinderea Cinematografică, dar operațiunea se realizează la Întreprinderea „Electrocontact”. Până la 7 decembrie 1987 fuseseră copiate toate filmele de la Biblioteca Academiei Române, dar ordonarea materialului și confruntarea cu manuscrisele n-a fost chiar o treabă ușoară. La 24 martie 1987, Noica îi scria doctorului Buhociu: „Nu e cazul ca Botoșanii să facă mai mult decât cele trei serii xerox. Cine vrea n-are decât să procure hârtie și să vină la Botoșani să xeroxeze. Ce vi se cere este să aprobați (celor calificati) să facă xerox-uri după fotografiile Dvoastră.// Cu cele trei serii v-ați făcut datoria. Nu vă puteți transforma în Editură” (p. 109). La 20 septembrie 1987, caietele erau gata, iar Noica era așteptat să vină la Botoșani; îi scrisese doctorului Buhociu: „Vă felicit și pentru ce ați făcut, Nimeni n-a fost în stare să facă așa ceva...” (p. 110).

Noica a revenit la Botoșani, la 1 octombrie 1987, însoțit de prietenul său Octavian Nicolae. A poșisit mai întâi la Muzeul de Istorie, unde fuseseră uscate fotocopiile și aranjate unul lângă altul cele 31 de caiete (dintre care doar 16 fuseseră copiate în câte trei exemplare). Filosoful a întrebat unde este muzeograful: „Noica și-a scos căciula, mi-a strâns mâna,

pătrunzându-mă cu privirea lui plină de recunoștință, după care, pe nepregătite se adresează celor prezenți să fim lăsați singuri pentru a pune la punct câteva date tehnice.” (p. 110). Au trecut la treabă, stabilind confruntările și corelațiile ce trebuiau urmărite, care au fost continuate la Ipoștești, de unde își va lua înapoi 6 dintre cele 11 caiete lăsate aici în 1984: „Nu mai aveți de-acum nevoie de ele.” (p. 113). De altfel, a și repetat de câteva ori: „Ați făcut o treabă bună”, iar la sfârșit, când s-a ridicat de la masa din sufrageria Casei Memoriale, a adăugat: „Ați făcut o treabă bună și vă felicit din toată inima.” (p. 114), l-a îmbrățișat pe muzeograf și pe ceilalți. Apoi a notat în „Cartea de onoare” a muzeului: „Comitetul de Cultură din Botoșani a înfăptuit, cu facsimilarea Caietelor lui Eminescu, ceva de ordinul «viseului împlinit» al poetului. Cu recunoștința noastră caldă, a tuturor sufletelor românești.// Constantin Noica/ 1 oct. 1987. Ipoștești” (p. 114, în facs.). Aici se încheie aventura noicaiană a facsimilării Caietelor Eminescu la Botoșani, mijlocită și de implicarea doctorului Iuliu Buhociu. La 5 decembrie 1987, la Sibiu, Noica pășea dincolo. ... Revista „România literară”, din 11 decembrie 1987, va reproduce articolul lui Noica, *La Ipoștești*; astfel, Ipoștești reîntră în legendă „cu un testament oferit atât de simplu și de firesc” (p. 116).

Valentin Coșereanu își continuă jurnalul și cu alte consemnări. La 25 decembrie 1987 primește o vedere de la Octavian Nicolae, care-i confirmă primirea celorlalte cinci caiete Eminescu lăsate de Noica la Ipoștești, în 1984: „Asta a fost dorința D-lui Noica - să rămână lângă D-sul în Păltiniș.” (p. 121). La 27 martie 1988, se întâlnește cu Petru Creția, convenind asupra unei strategii pentru fotocopiarea celor 12 caiete, care nu sunt copiate la Biblioteca Academiei Române, ulterior eminescologul îi spune o istorie „ciudată” cu Ilarie Chendi, instalat la o fostă gazdă a poetului, niște nemți în vârstă, care i-au povestit că, într-o zi, după ce Eminescu fusese internat ultima oară, au venit la ei trei domni, recomandându-se a-i fi prieteni, și le-au cerut manuscrisele poetului, nemții, de bună credință, dându-le tot ce aveau, fără vreo formalitate și fără să-i intrebe cum îi cheamă. Concluzia eminescologului, de atunci, în legătură cu manuscrisele poetului din anii 1883-1889, este și în prezent la fel de valabilă: „Unde or fi ajuns acele manuscrise nu se știe nici azi.” (p. 129, 130). Între 19 iulie - 3 august 1991, Petru Creția a organizat la Ipoștești o tabără de greacă, iar într-o seară le-a vorbit studenților despre Caietele Eminescu. La 21 februarie 1992, într-o conferință de presă, la Muzeul Literaturii Române din București, Petru Creția pledează pentru înființarea Centrului Național de Studii „Mihai Eminescu” la Ipoștești, proiect care va prinde viață ulterior.

La 13 august 1996, Valentin Coșereanu face o vizită la Păltiniș, întâmpinat de Octavian Nicolae, care-i arată vila unde locuie Noica, vizitând, astfel, camera din dreapta, biblioteca, apoi, după ce urcă pe scările cu pictura lui Vespasian Lungu, cu zimbrii de la Altamira, atât de dragi lui Noica, oada filosofului, cu câteva obiecte care i-au aparținut: ochelarii, tăbla de scris, cuierul, paltonul, cu manuscrisele de pe pat; spre seară, ascultă povestea celor două propuneri făcute, după decembrie '89 în fostul CPUN din Sibiu, privind organizarea unei Case Memoriale la Păltiniș și instituirea unei burse, care să poarte numele filosofului, și cum s-a retras, dezgustat, când cineva a întrebat: „Cine mai e și Noica acesta?” (p. 134); în fine, ascultă povestea manuscriselor filosofului, luate după ce a murit, împreună cu Gabriel Liiceanu, și a duse la un prieten din Sibiu, apoi la București, altfel, „cine știe dacă și când mai

puteau fi recuperate de la Securitate” (p. 136). A doua zi, a urcat la schit, la mormântul lui Noica.

Alte notații din jurnal consemnează întâlnirea lui Valentin Coșereanu cu ministrul Nicolae St. Noica, nepotul filosofului, la Botoșani, la 15 ianuarie 1997, intermediată de Ana Blandiana; ministrul a dorit, însă, doar copierea celor 12 caiete care lipsesc; s-au și întâlnit, relatându-i ministrului despre proiectul lui Gabriel Liiceanu de facsimilare a manuscriselor; în ianuarie 2000 află de la ministrul Ion Caramitru că Gelu Tofan intenționa să se implice în facsimilare, proiectul a sucombat, însă, repede, fiind preluat de Editura Humanitas (care nu va reuși nimic până în 2003); Ministerul Culturii cumpără echipamentul pentru facsimilare, care va fi prezentat la 15 ianuarie 2001, când se inaugurează noul corp al Bibliotecii Academiei Române. La 7 decembrie 2004, află de la Mircea Dumitrescu, grațian și profesor universitar, că ieșise de sub tipar manuscrisul 2254 facsimilat, însă primul care i-l arată este Ion Caramitru; la 10 ianuarie 2005, Mircea Dumitrescu îi spune că volumul va fi lansat pe 15 ianuarie, la Academia Română, sub patronajul căreia vor apărea toate cele 36 de volume cu manuscrisele Eminescu facsimilate, precizându-i totodată că nu s-a folosit aparatul cumpărat pe vremea ministeriatului lui Ion Caramitru, ci s-a apelat la tehnica digitală. În fine, pe 18 februarie 2005 primește un exemplar și un CD-ROM de la profesorul Mircea Dumitrescu, urmând a primi și Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu” un exemplar. În anii 2004-2009, așadar, a cădem în ciuda lui Eugen Simion, coordonatorul întregului proiect inițiat și finalizat sub auspiciile Academiei Române, „și-a făcut cu asupra de măsură datoria, înfăptuind facsimilarea manuscriselor, așa cum dorința testamentară a filosofului a fost exprimată” în scrisoarea din 5 februarie 1974 (p. 148).

În a doua sa parte, volumul lui Valentin Coșereanu, care înseamnă mai multe facsimile și fotografii, cuprinde „Lista Caietelor Eminescu existente la Ipoștești”, „Correspondența Iuliu Buhociu - Constantin Noica” (din perioada 28.X.1979 - 9.VII.1987, între cele 27 de scrisori adresate de Noica doctorului Buhociu fiind intercalate două scrisori către Dumitru Ignat, o alta către Gelu Dorian și o scrisoare a lui Octavian Nicolae către doctorul Buhociu), un text al lui Petru Creția, „Editarea operii poetice a lui Eminescu. Bilantul unui veac (X)”, precum și un fragment al lui Noica, încheiat cu acest pasaj: „Și dacă nu ne vom hrăni cu Eminescu, nu cu un Eminescu idealizat, nu cu un Eminescu trimis în genialitatea lui, ci cu Eminescu acesta al haosului germinativ, dacă nu ne vom hrăni cu Eminescu acesta, atunci vom rămâne în cultură mai departe înfometati.” (p. 179). Ce se poate spune mai mult despre năzuința lui Noica de a fi facsimilate manuscrisele poetului decât a spus-o filosoful însuși?! Slavă Domnului că, acum, așa cum francezii îi au pe Paul Valéry, iar italienii îi au pe Leonardo da Vinci, îl avem și noi pe Mihai Eminescu cu manuscrisele lui din cele 36 de volume, care ne pot introduce, oricând, fără restricții, în lumea „omului deplin al culturii românești”. În împlinirea acestui deziderat i-o datorăm, în primul rând, lui Noica...

Cronica literară

Ana Dobre

Destin și istorie -
dubla intenție a scriiturii

Impresia cu care rămâi la sfârșitul celor două volume ale romanului *Viеți în vâltoare** al Marinei Costa este aceea a plăcerii autoarei de a povesti, de a se lăsa dusă de valurile imaginației. Marina Costa este interesată, în primul rând, de poveste, pe care o spune cu o reală voluptate, suprapunând vocea auctorială vocii naratorului intratextual, un narator credibil prin respectarea convenției veridicității și a verosimilității.

Viеți în vâltoare îmbogățește raftul cărților pentru adolescenți, putând sta alături de *Toate pânzele sus!* de Radu Tudoran sau *Ciresarii* lui Constantin Chirțiu. Povestea este plină de peripeții, de aventuri, cu bine întreținută tehnică a suspansului, într-o proiecție atinsă de romantism, cu surprize epice fiind de imprevizibilitatea destinului și de motivul omului ca jucărie a sorții – apariția lui Alessandro Savieri, de exemplu, pe care Rossana/Roxana Darie, personajul-narator, îl crezuse mort...

Romanul Roxanei Darie începe în 1778, pe fondul istoriei tulburi a țărilor românești, când domnița Lena, fiica fostului domnitor mazilil Grigorie Ghica și tânăra văduvă a generalului rus Ilie Catargi, fuge din țară în Italia, la Genova, împreună cu două slujnice și un vizitiu. Roxana Darie, fiica vizitului și a cameristei, vine pe lume la puțin timp după sosirea în Italia. Ea, personajul-narator și actantul tuturor peripețiilor care o poartă pe două continente, în Europa și în America, *lumea nouă*, este un adevărat *picaro*, refuzând tipologia realistă, întrucât răsfrațe mai multe trăsături romantice decât realiste, reprezentând mai mult o excepție decât o tipicitate.

Marina Costa alege să nareze din perspectiva acestui personaj intratextual, contemporan cu evenimentele, personajul reflector al autorului, implicat profund în toate momentele subiectului. Este o modalitate tehnică prin care oralitatea, relevată în adresarea directă către cititor, devine o componentă importantă a narațiunii, trimitând la arhetipul poveștii, care-i implica deopotrivă pe povestitor și pe ascultător. Povestea Roxanei, ca un sac cu surprize, conține alte povești ale celor cu care interferează, în care întâmplările narate au rolul de a explicita istorisirea axată pe destinul unor transfugi români la Genova, la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Uneori, din dorința de a realiza legătura dintre personaje și de a o clarifica, Marina Costa adoptă tehnica povestirii în povestire, gen *matriosca*, poveștile fiind conținute una în alta, într-o rețea de revelații în care viața Roxanei își dobândește propriul sens.

Odiseea Roxanei se desfășoară pe fondul Revoluției Franceze de la 1789-1794, al ascensiunii napoleoniene, cuceririle acestuia schimbând harta Europei și deturmand multe destine. După ce-si pierde părinții într-un cutremur, Roxana, singură pe lume, se află în situația de a căuta o soluție de supraviețuire. Viața ei începe în mările destinului, decizia de întâmplările istoriei. În această istorie pe care nu o înțelege, dar care o cuprinde în *vâltoare* ei, Roxana este un simplu pion, treburd, de aceea, să îndure consecințele deciziilor celor puternici, acia care *fac istoria*.

Adoptată de regimentul căpitanului Savieri, ajungând apoi în grija stăretei de la Mănăstirea Carmelitelor din Mantua,

drumul Roxanei își urmează traseul desenat de destin, fiecare nou moment având valoarea unui obstacol necesar pentru a se forma ca personalitate, dobândind tot felul de cunoștințe și deprinderi care-i vor fi de folos cândva. E un drum al competențelor pentru a accede la performanța actualizării în actul vieții. În scenariul destinului său, ea este și novicele și inițiatul și evaluatorul.

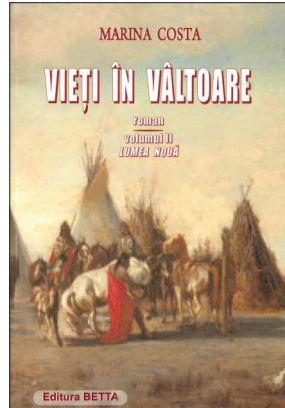
În această istorisire, Marina Costa îmbină permanent ficțiunea cu nonficțiunea. Informația istorică, în adevărul ei obiectiv, asigură fundalul epocii, într-o reconstituire viabilă și verosimilă, ferită de excesul de amănunte care ar fi sufocat povestea. Mediile pe care le parcurge Roxana – Genova, Venetia, *lumea nouă*, în care întâlnește genovezi, venețieni, toscani, aromâni, francezi, bucovineni, indieni etc. crează tabloul multicolor și multietnic al lumii. Aici se resimte viziunea prezentului auctorial asupra trecutului, acesta fiind modul în care

Marina Costa sugerează globalizarea lumii, cu accent pe toleranță, pe libertatea individului de a alege locul în care să trăiască. Lumea evocată este astfel din perspectiva prezentului trecutului. Aici ar putea fi identificată și o notă ușor polemică. Marina Costa acordă rolul de personaj-narator unei femei. Este istoria văzută prin ochii unei femei. Nu e o viziune feministă, ci mai mult feminină, sugerând că istoria a fost făcută, deopotrivă, de bărbați și de femei.

Există, desigur, în această *vâltoare* a lumii și a istoriei și o poveste de dragoste, o modalitate subiectivă de a relativiza perspectiva istorică. În fond, toți acești aproximativ 50 de ani (1778-1830) pe firul cărora se desfășoară povestea de viață a Roxanei integrată istoriei, reprezintă o istorie răsfărată în oglinda ei relativizatoare. Aceasta nu este *istoria*, ci o *istorie*, istoria unei femei.

În reconstituirea lumii noi, dominantă este aceeași veridicitate, ce provine din alegerea amănuntului esențial pentru a susține și istoria, și povestea. Marina Costa domină informația istorică și o integrează creativ, verosimil, în povestea de viață a Roxanei care-și face, în această lume, un rost, alături de Luigi, nepotul signorei Gianna (iarăși mâna a destinului...), pe care o cunoscușe în adolescență, care-o

invățase că citească și care-i dăruise un exemplar din *Divina comedia* a lui Dante Alighieri. Imaginea este a unui bazar internațional, nu un *bâlci al desertăciunilor*, însă, un bazar în care se întâlnesc oameni de toate națiile, pe care destinul îi adună într-un loc, pentru ca împreună să-și clădească o viață, învățând unii de la alții. Este imaginea epică personalizată a modului în care s-a constituit națiunea americană.

Între volumul I și volumul al II-lea, există, din punctul de vedere al scriiturii, diferențe vizibile. Volumul I este mai bine scris, autoarea având un bun condei pentru narațiunea în ritm trepidant, pentru reconstituirea istorică, ca și pentru aventura și suspans. În volumul al II-lea, narațiunea se edulcorează. Roxana și Luigi s-au căsătorit, iar povestea se diluează, aluneacă în pretiozități romantice la limita melodramei, prin dialogurile neviabile, siropoase, ca și prin concordia ușor nerealistă între indieni, bășinașii *lumii noi*, și europenii care au luat-o cu asalt. Marina Costa alege, în această privință, nișa *politicii corecte*...

La final, titlul își dezvăluie conotațiile prin relația subtilă dintre cele două substantive, *viеți în vâltoare*. Se relevă, astfel, relația dintre om și istorie, dintre om și timp, într-o viziune optimistă, Marina Costa punctând ideea că omul poate stăpâni *vâltoare* și poate face istorie în sensul unui vis în care să se regăsească toți oamenii. În această utopie, omul nu mai este zeitatea înlănuțită de circumstanțe, ci, în proiecție romantică, un titan capabil să modeleze *vâltoare* istoriei și să dea sens vremurilor.

Optimismul viziunii, modelat de un romantism tonic, face din romanul *Viеți în vâltoare* o lectură plăcută pentru orice categorie de vârstă. Fiecare va alege partea care i se potrivește. Grupul țintă rămâne, totuși, adolescența, prin eticul încorporat esteticului. Marina Costa spune o poveste, folosindu-se de toate categoriile esteticului, transmitând, totodată, și un mesaj. Creația se împletește cu morala, atât de necesară pentru a modela și gustul estetic și caracterul. Este acesta sensul pe care trebuie să-l aibă și istoria, și literatura.

* Marina Costa, *Viеți în vâltoare*, vol. I – *Timurii însingurate*, vol. II – *Lumea nouă*, Editura Betta, București, 2017.

Breviar

O antologie de autor

E l e n a
A r m e n e s c u
(n. Tătăraștii de Sus,
județul Teleorman),
medic, de profesie,
se dovedește a fi și o
poetă remarcabilă.
Încă de la debutul
editorial cu volumul
„Ferestrele
sommului” (1995),
autoarei i-a fost
recunoscut timbrul
unei voci lirice
îndelung exersate,
distincte, capabile să
relieze o certă sensibilitate, un discurs
poetic întemeiat pe marile teme din totdeauna
ale vieții, cu accent pe universul erotic și al
religiozității al împlinirii sufleteste, prin
sentimente și trăiri reconfortante și durabile.
Fie că se exprimă în versul liber ori al
prozodiei clasice, poezia Eleni Armenescu
are substanță, fluență, profunzime,
capacitatea de a emoționa: „Când te privesc/
Auzul meu se umple/ De-o simfonie albă/
Care vibrează/ Peste râni curate/ Lubind
vindecându-le./ Când te aud/ Privirea mea se
umple/ De o întindere albă./ Nemărginită
câmpie./ Ca zăpezile din copilărie/ Amintiri
viscolindu-le...”

Toate aceste dovezi de talent autentic ne sunt relevate și întărite de recenta sa antologie „111 cele mai frumoase poezii”, Editura Semne, prin care poeta își pune în pagină parte din cele mai reușite, și defintorii, texte selectate din cele peste zece volume publicate de-a lungul anilor.

Iată și părerea unui critic preocupat de „mișcarea” literară contemporană, Aureliu Goci: „Poetă de vocație profundă, cu o marcantă conștiință a creației, dar și cu o înaltă înțelegere față de drumul propriu și evoluția specifică, autoarea creionează în volumul de față un univers propriu, personalizat. Domnia sa a rămas consecventă ideilor poetice cristalizate în că de la primele cărți, pe care apoi le-a nuanțat și aprofundat” (F.B.).

Cuvinte înmiresmate

„Salcâmii de argint” – titlul melodios și înmiresmat, este a doua carte de versuri semnata de Laurențiu Drăgușin, apărută la Editura Contrafort, Craiova, 2018. Ca și cea de debut, și aceasta se întemeiază pe aceleași teme, pe același simboluri prin care autorul își susține discursul poetic, diversificându-l și completându-l cu noi „rezonanțe și respirări”. Dragostea, tinerețea de odinioară, dorul, melancolia, asperitățile existențiale, lumea din preajmă aflată într-o permanentă convulsie, nevoia de purificare prin Cuvânt, constituie spațiul în care autorul se mișcă, sentimental și ironic, ușor răzvrătit, căutând, în permanentă, lumina mirifică și posibilă vindecare.

El se simte bine, și în largul său, doar „acasă”, în amintire, acolo unde îl așteaptă, ca un balsam, „salcâmii de argint”, cu crengile lor înzăpezite și parfumate. Rostirea poetului e limpede, cursivă, cantabilă, fluidă: „Ne mai așezăm câte o dată/ la masa de dincolo de gânduri./ Innoptând sub bolta furată/ nevăzută și plină de riduri./ Povestim pe unde am fost/ sau poate pe unde vom fi./ amăgindu-ne fără rost/ într-o noapte fără de zi./ Este mult de când nu mai știu./ doar drumurile ce mă mai poartă/ în sus și în jos când descriu/ anotimpul din pășiri ce iartă./ E o masă la care venim/ dinspre nord cu un sud ce ne lasă/ alte vise, care nu le mai știm./ alte gânduri uitate-ntr-o casă.”

Înstrăinat și însingurat, poetul își clamează melancolia, rezemându-și glasul de o lacrimă: „Nici ninsnoarea nu mă mai cunoaște bine./ Am îmbătrânit de-atâta viață./ Dar o simt, câmpia cum coboară-n mine./ Peste tot și-n toate este ceață./ Ce adânci și grele drumuri o străbat, și ea tot pierdută prin salcâmi rămâne. Între cer și mince, clopotele bat, zidul dintre noi să îl dărâme...”

„Salcâmii de argint” – o carte frumoasă și rotund împlinită. (F.B.).

Cartea de critică

Nicoleta Milea

Delimitarea critică față de precursori și modele

Universitar cu studii serioase de specialitate, Nicolae Oprea este un profesionist rafinat, umanist și critic literar de mare prestigiu și erudiție. Cunoscător profund al culturii, dublat de un puternic spirit intuitiv, surprinde substanțial organicitatea fenomenului literar, reținând esențialul.

După *Provinciile imaginare* (1993); *Alexandru Macedonski între romantism și simbolism* (1999); *Ion D. Sărbu și timpul romanului* (2000); *Literatura română postbelică între impostură și adevăr*, coautor; C. Vlăsie (2000); *Opera și autorul* (2001); *Timpul lecturii. Selecție de cronicar* (2002); *Magical în proza lui V. Voiculescu* (2002); *Literatura „Echinoxului”* (2003); *Noaptea de insomnie. Opțiuni livești* (2005); *Vasile Voiculescu – monografie* (2006); *Simeze critice* (2009); *Arte poetice românești* (2011); *Poetul trivalent* (2011); *Synopsis* (2013); *Cronicar întârziat* (2013); *Ion D. Sirbu și timpul romanului* (2015); Nicolae Oprea – 65 // *Un critic exigent și liber* (2015); *Revanșa postumă* (2016), palmaresul operei lui Nicolae Oprea se îmbogățește cu o nouă carte: **Printre optzeciști. După Școala de la Târgoviște**, Editura **Bibliotheca**, Târgoviște, 2018 (390 pagini), ieșită dintr-un condei abil și din ardență lucidă a metodei care îmbină știința interpretării cu bunul-gust.

Cele două coordonate fundamentale, exprimate chiar prin titlul cărții, sugerează gruparea scriitorilor investigați în volum - efigii ale unor orientări marcate prin trăsăturile specifice, prin valoarea artistică, prin locul lor în ansamblul literaturii și al epocii în care au apărut și s-au consolidat.

Printre optzeciști. După Școala de

la Târgoviște este o apariție editorială în care autorul cumpănește cu acribie și măsură un parcurs bogat despre și „Printre optzeciști (și nu numai) – poeți (Cassian Maria Spiridon, Aurel Pantea, Ioan Moldovan, George Vulturescu, Marian Drăghici, Mircea Bărsilă, Călin Vlăsie, Leo Butnar, Gellu Dorian, Ion Pop, Nicolae Prelipceanu, Valentin F. Radu, Virgil Todeasă, Vasile Mic, Florina Isache, Aurel Udeanu, Daniel Dăian), poeți – prozatori (Gabriel Chifu, Varujan Vosganian), prozatori (Alexandru Vlad, Silviu Angelescu, Dumitru Augustin Doman, Ovidiu Dunăreanu, Calinic Argatu/ Arhiepiscopul, Florin Logreșteanu, Silvia Beldiman, Ion Mărculescu; Ion Vișan), critici/istorici literari, esești, memorialiști (Ion Bogdan Lefter, Călin Vlăsie, Marian Papahagi-Ion Pop, Ion Vartic, Lucia Negoită, Marin Iancu, Gabriela Gheorghisor, Valeriu Armeanu/ Robert Șerban, Teofil Răchiteanu/ Marin Iancu, Ioan Vintilă Fintș, Mădălina Violeta Dîrmină), pro memoria (Justin Panța, Gheorghe Izbășescu, Miron Codrun, Constantin Hărlav).

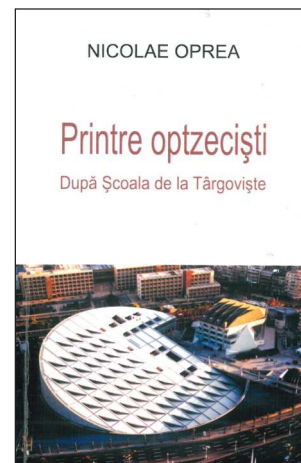
Nicolae Oprea convertește actul lecturii într-o seducătoare tentație a consubstanțialității critice, dincolo de sisteme: „De-a lungul istoriei literare, prima ieșire a scriitorului în lume, la nivel editorial, a fost îndeobște determinantă pentru destinul său artistic. În perioada postbelică, situația se modifică în măsură covârșitoare, din cauza ideologiei comuniste care va sufoca literatura în primul deceniu proletcultist prin normativele pseudo-conceptului „realism socialist”. În *momentul '60* al schimbării de generații literare, pe fondul unei destinderi culturale relative, tinerii scriitori de-atunci

beneficiază de înființarea colecției speciale *Luceafărul*, care putea deschide calea consacării. Dar volumele lor de debut, epurate ideologic, supuse cenzurii, sunt eterogene în substanța lor și inegale valoric. Bariera debutului devine mai aspră pentru scriitorii care vor alcătui conglomeratul generației optzeciste. (...) În asemenea condiții, reeditarea acestor volume ale unui debut provizoriu, a devenit, după 1989, o necesitate prin restaurarea manuscrisului original.” (pp. 7, 8)

Partea a doua cuprinde o serie de eseuri care oferă cititorului perspectivele integratoare ale unor subtile interpretări „După Școala de la Târgoviște”: *Glose la „Matei Iliescu”, Parodia pseudo-literaturii în ciclul „Ingeniosul bine temperat”, Biografie și ficțiune în proza lui Costache Olăreanu – resursele jurnalului intim, Încercarea prozatorului, între critica literară și roman.*

Unitatea cărții este dată de conștiința creatorului de a fi un liant între generații și gruparea literară neconformistă a *Școlii de la Târgoviște*, apreciind: „Procedeele autoreflexivității și intertextualității, jocul compozițional, registrul parodic și ironic, opțiunea livrescă și percepția demistificatoare a cotidianului prozaic – sunt trăsături structurale ale prozei lor, anticipând maniera postmodernistă a prozatorilor din generația optzecistă” (p. 295).

O retorică dezinhibantă, rafinată, măsură a echilibrului și a bunului-gust, califică paginile volumului în care autorul vede tot ce e mai frumos la fiecare creator. Nicolae Oprea nu clasifică, nu dă verdicte. Mereu proaspăt, mereu atent la idee, se

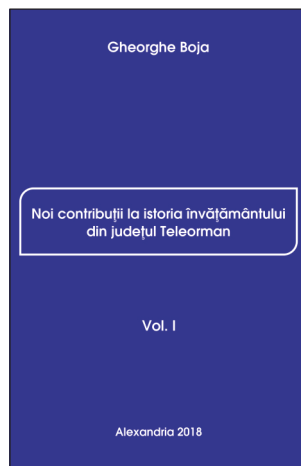

recrează pe sine prin sentimentul organic al apartenenței la principiul creator. „Funcționează aici principiul formulat de Umberto Eco al *operei deschise*, întrucât creatorul se decide de demerit și aprobă orice demers similar, inclusiv al cititorului-creator de text” (p.380) – sunt cuvintele pe care Nicolae Oprea le mărturisește despre un personaj, dar care îl descriu întru totul.

Regretatul Tudor Cristea i-a recunoscut agilitatea și flexibilitatea stilului: „Nicolae Oprea își mărturisește (și, în exercițiul critic, își și manifestă) aspirația permanentă către o perspectivă integratoare, sesizabilă în modul în care, aproape de fiecare dată, încadrează cartea în operă și autorul în contextual cultural literar. De aici rezultă o critică practică cu metodă, riguroasă și elaborată, dar deloc lipsită de spontaneitate, de plăcerea formulării plastice sau de tentația micilor digresii (îndeobște livești sau de aspect teoretic, dar și memorialistice).”

Universul polimorf al creației lui Nicolae Oprea - adeptul nuanțelor fine și al interpretărilor într-o manieră de înaltă anvergură profesionistă - captivează cititorul avid de lecturi proaspete, dominate de echilibru și admirabilă statornicie față de conștientizarea deplină a forței cuvântului.

O monografie a învățământului din Teleorman

La tipografia „Tupoalex” din Alexandria și-a tipărit volumul „Noi contribuții la istoria învățământului din județul Teleorman” (volumul I) Dl. profesor-pensionar Gheorghe Boja, un pasionat cercetător de arhive. Într-un „cuvânt înainte”, el mărturisește că un astfel de demers a fost provocat de dorința evidențierii unor contribuții mai puțin cunoscute ale dascălilor la evoluția învățământului de pe aceste meleaguri de sud. „Județul Teleorman a fost martorul atator evenimente importante din istoria zbuciumată a popoului nostru, de la începuturi și până în prezent, la care dascălul nu au rămas insensibili, mulți dintre ei participând direct la desfășurarea acestora”, afirmă Gheorghe Boja.

Volumul este structurat pe câteva capitole, pornind de la istoricul învățământului local, continuând cu

amplu informații selectate pe mediul urban și cel rural, pentru a se încheia cu „Dascăli din Teleorman, autori de manuale școlare, lucrări psihopedagogice și monografii”. Un capitol aparte este intitulat „Învățământul, prioritate națională”, procesul de reformă și restructurare fiind susținut, de asemenea, prin statistici ce vizează județul.

Ca simplu cititor, nu mi-am propus să fac aprecieri din punct de vedere stilistic-științific, alegerea criteriilor fiind problema autorului monografiei. Dar pot remarca valoarea documentară și utilitatea ei, pentru că istoria școlilor și a specialiștilor care și-au pus amprenta în acest domeniu de activitate este prezentată printr-un „bombardament” informațional de ordin statistic. În acest fel, generațiile actuale au posibilitatea să cunoască

eforturile înaintașilor. De altfel, cartea cuprinde un număr impresionant de dascăli din orașele și mai toate comunele județului. Iar bibliografia din partea de final atestă vasta documentare pe un „traseu” ce a inclus arhive, dicționare, monografii, articole de presă, lucrări cu caracter general și special. Nu știu de ce lipsesc unele localități rurale, dar, probabil, într-un alt volum se vor face completările necesare.

Până atunci să remarcăm și „productivitatea” lui Gheorghe Boja, care de-a lungul anilor și-a pus semnătura pe nu puține culegeri de probleme de matematică, monografii sătești, lucrări privind reforma învățământului, volume de proză și publicistică.

Ștefan Stan

Profil liric

Elena Armenescu

Supremul bun

Cu brațele mele de copil duios
Prindeam mielțul cel mai frumos
Atingerea lui mă înalță spre Dumnezeu
Pentru ca iubirea era cu mine mereu...

Când talazurile tinereții mă purtau
Pe marea Bucuriei, și îngerii șopteau:
Păstrează visul aprins, fii perseverentă
Iubirea era cu mine, mereu prezentă!

Rătăcită în hățșul muncii, căutării
Nu trăiam magia la poarta înserării,
Dar acum, iubirea, apa vie adevărată,
Mă cheamă în povestea de altădată.

Când, din poala zeilor mă înfruptam
Cu nectarul dragostea sub verde ram
Zborul acvilei și galopul faimos
Mi-aduceau iubitul în foisor miraculos

Calul năzdravan și zborul de vultur
Fotoni alergând pe orbite în mugur
Galaxii rotitoare în noaptea albastră
Acestea erau scutul și țaria noastră...

Din toate câte-n lume sunt firești
Iubire, tu! cea mai slăvită ești
Mă însoțești mereu fără popas
Ești supremul bun care mi-a rămas!

De te duci spre devenire

La porțile lumii, se află gardieni astrali
Se află Dumnezeu cu totul și nimicul
La porțile lumii, de te duci spre devenire
Corpul ți-e turrit ca într-o magică sosire,
Dintr-o turbare, dintr-o mânie mare
Dintr-un hățș al spaimii, disperare,
Într-un ținut miraculos, al îngerilor,
Al dragostei, departe de Valea Plângerilor.
Ai plecat eroic să dezrădăcinezi neputința,
Ce copleșește mintea, ce învalue ființa
Sângele tău se pregătește să primească
Zori blânde ca de chemare împărătească!

Cu suferință și izbânzi te zidești în ritual,
Urmezi tăcut cărarea ta spre arcu sideral!

Seară de vis

Seară de vis, seară de miracol
Suntem doar gânduri care ating
Fastuos, raze plutitoare-n spectacol
Noapte magică pe al tămplei ring...
Ne fură tainic puritatea în câmpie,
În sănii zburătoare, diamante
Încununându-ne memoria în veșnicie
Cu a zăpezilor strălucitoare brilante.
Înalta, alba lor vibrație, a Purității,
Izvodită din razele reci ale lumii
Candelă sublimă cerului divinității
Sfîștește evadarea din lagărul lumii.

Sublimul nopții

Noapte mult visată, noapte ireală,
Suntem fluturi de argint ce ating
Văluri plutitoare din era abisală
Printre cristale mii, feeric anotimp!
Aici jurăm să nu ne mai întorcem
Regatul devenirii, fie acel ținut
În care, doar puterea lirei recunoaștem
Iar noi Fidelii, purtând același scut.
Vibrația, simfonia astrelor, pe dată
Sporită de razele albastre și blânde
Sub Candelă celestă subtil ne arată
Calea evadării spre lumile fecunde!

Când ești vioară

E o nemișcare în jurul nostru, stranie povară
Se aude clar venind din mine cântec de vioară
În seara asta nici îngerii nu vor să zboare
Cerul tăcut își cernă prinosul de splendoare
Cel mai sălbatec vuet e în noi, delirant
Ne înalță și ne pierde în depărtare, în neant
Înaripate amurguri ne traversează-n fruct
Cu nemărginirea simt iar că mă înfrupt
În sângele tânăr ne dansează dimineți
Ești magicianul ce rupe tainice peceți
Granițele trupurilor dispar unite-n inserare
Îngerii ne stau de veghe, înmiresmare!

Din vecii vecilor și peste veacuri încă
Numai când ești vioară, iubirea-n tine cântă!

Seară de miracol

Spre brad, doar prietenia ne cheamă în păduri
Semnându-ne trecerea sub generoșii aștri puri
Întunecimea se topește sub albul nostru gând
Se mistuie ca seva spre înfloriri curgând
Simțirea în vârtejuri, ori în taifun dezlănțuit
Ne năvălește rodnă a neuitare și alint
În seara asta de miracol cu stelele-n robire
Pentru întâia oară tu m-ai supus, iubire!
De sus, din zeiescul lor scaun, zorii privesc
La jocul nostru nevinovat, copilăresc
Pentru ca-i așa de rară iubirea adevărată
Cum lumea de cățiva, o taină descifrată.

Cei surprinși de zei sub sacra lor iubire
Sunt condamnați la suferință și la nemurire!

Magia pădurii

Regină a ta, pădure! tu m-ai încununat
Cu-n cântec nepereche ce-ai adunat din brad
Sub binecuvântarea amurgului, o rază
O rugă a ploilor, a norilor ce brăzdează
Văzduhul, inundat de lumina mistuitoare
Adunată în ochii tăi, tărâmurii visătoare
Din care năvalnic izvorăște fluidul flămând
Și adierea desprinsă dintr-un suspin fecund,
Stărnind barbar tot codrul ce cântă neînfrânt
Cu crengile încrucișate, sunătoare-n vânt
Aici, toate mi se închină, curg neistovit izvor
Din flacăra focului viu, sub delirantul dor.

Eu, undă a durerii mă -nalț acum din lut
Si-n dans himeric, în lumină mă strămut!

Strună am devenit

Strună am devenit și arc în așteptare
În sunetul zăpezilor cu îți ascult galopul
Azi viscolul îmi pare cântec ce-mi aduce
Prinos de alb, înfiorată-ți tandră voce,
Rugămintea din privirea-ți cu păcat
Ce din barbară în zeită m-a schimbat
Și suverană în imperiul de atingeri,
Al simțirii ce te-a trezit din stingeri
Pe tine ce altădată erai vârtej de foc
Ce aprindeai luminii în torțe cu noroc
Acum te reaprind alunecând subțire
Chiar eu cu focul sacru ca pe-un mire...

De nu mă întâlneai poate ai fi murit
Necunoscând iubirea crezând că ai iubit!

Țara de Sus

Aici, în frunzele unui copac domnesc
Adoarme cântecul dumnezeiesc
Ce m-a binecuvântat cu mișcarea-i lină
În anotimpul libertății, în lumină.
Strigătul înmugurit veac după veac
Pentru o clipă cheamă duișoia ca un leac
-Iarnă ucigașă, timpul tău a trecut
Fi-va dat uitării, scufundat în lut
În torentul viitoarei primăveri
Ce curge prin memoria ierburilor
Ca seva galbenă din trup nevăzută,
Ascuns în tăceri adânc sub pământ!

Aici e țara lui Verde, Galben și Albastru
Imperiul luminii e vegheat de Sihastru.

Înviere

În inimă e tainic zvon de primăvară
Prinos din cer se cernă, mă impresoră
Neîndestulată, privirea descoperă cărări
Ivite din trecutele, azi înmugurite căutări
Îmi amintesc o palidă, tristă icoană
A vremurilor noastre de prigoană
Dar iată! Acum lumina se revarsă blând
Și simt în pieptu-mi, zbor aprig și tumult
Adânc, dogoarea îmi pătrunde până-n sânge
Vibrație benefică mă învalue și se răsfîrânce
Ecou de glorie și slavă, cânt de preamărire
Sunt psalmii tainici, smerit semn de iubire!.

Vrednicește-mă Doamne să nu uit
Fața desăvârșirii Tale pe Pământ!

Îngeri, odinioară

Azi, ca și ieri, purtăm visurile
În coșuri multicolore, cu flori
Așezate pe umerii speranțelor
Cu dragoste, în seri târzii, în zori...

Spațiile dintre celule se dilată
Lăsând loc luminii să zburde
În tot ce-i dens, în rețeaua toată
Gânduri luminoase să inunde.

Vibrația înaltă ne chemă sus
Uimită, văd cum ne cresc aripile
Când revenim din acel "dus"
Ne trezim împreunând palmele.

Înfiortă, carnea mea, mereu
Atinsă de miracolul - iubire -
Suspînă după gândul tău
Și atingerea cuantică - amintire.

Note de lectură

Nicolae Dina

Din amintirile unui dascăl de țară

Credeam că știu suficiente lucruri despre Udești de la prietenul meu originar din acest sat bucovinean, dar „măritat” în Telemormanul regătean, scriitorul Constantin T. Ciubotaru, mai ales că realizaserăm împreună, o carte de „Convorbiri (in)discrete”, în care, *nolens, volens*, udeșteanul mi-a făcut multe confidențe despre copilăria petrecută în acele locuri mirifice. Totuși, o carte mi-a revelat alte fațete ale acestei comunități, mai ales întâmplări cu și despre dascăli de vocație care au ținut sus făclia apostolatului, ca luminători ai pruncilor udeștenilor.

Mai în glumă, mai în serios, prietenul CTC afirmă că Udești este „capitala literaturii române”, cu cei mai mulți literați raportați la numărul de locuitori, căci de aici „au luat cu asalt citadela literelor”, inaccesibilă pentru mulți aspiranți la „gloria” literară, înscruindu-și numele în galeria scriitorilor bucovineni (în ordine alfabetică), Valeria Boiculescu (delicata creatoare a versurilor pentru copii), Constantin Călin „cel mai avizat cercetător al vieții și opereii lui George Bacovia” (Vasile Spiridon), Valeriu Cîmpoș, veteranul de război, care și-a iubit mult satul prezent în toate cărțile sale („Cât de drag îmi este satul meu!”), Mircea Motrici, numit de Alex Ștefănescu „poet al reportajului”, pentru cartea „Fereaștră spre inima Bucovinei”, considerată o „Descripție Bucovinei”, Liviu Popescu, poetul convins că „poți să fii scriitor dacă ai o doză de talent, de cultură”, Gavril Rotică, „poet înăscut care oficia în altarele matriarhale ale continuității” (Ion Drăgușanu), Constantin Ștefăruț, „adolescentul fragil și surzător de altădată, devenit ca poet, simbolul exuberanței lirice, al vitalității și purității adolescenței” (Ion Beldeanu) și, nu în ultimul rând, prietenul meu, Constantin T. Ciubotaru, pentru care cuvintele sunt „cărămizile din care se face o carte”. Activitatea spirituală a satului este aureolată de academicismul Haralambie Mihăescu și Eusebiu Camilar, prozatorului supranumit „Everestul Bucovinei” care „a divinizat satul bucovinean ca să-l poată iubi până la capăt” (Ion Drăgușanu).

Binecuvântarea spirituală nu s-a oprit la cei de mai sus, intrucât o carte a unui coleg de breaslă din Udești, EMIL SIMION, îmi revelează un artist desăvârșit al cuvântului ce se înscrie în tradiția literară inestimabilă a Bucovinei, mărturie fiind volumele sale de proză, teatru, poezie, publicistică. Chiar dacă nu am cunoscut inegalabilele „nopti cu lună și dimineți cu rouă” de la Udești, atât de admirate de scriitor, sunt sigur că profesorul de română și directorul coordonator al unităților școlare din acest sat populat de descendenții răzeșilor lui Ștefan cel Mare este unul de vocație, atașat școlii, învățăcelilor udeșteni și părinților acestora.

Calitatea de dascăl, completată cu cea de scriitor, se reliefează în proza inspirată din realitatea imediată, scrierile evidențiind stările interioare, simțămintele și gândurile omului care le trăiește plener într-un spațiu plin de legendă și pe care le transfigurează cu măiestria artistică a celui binecuvântat cu harul povestirii într-o atractivă și inedită carte, „Mă cheamă amintirile...” (Editura George Tofan, Suceava, 2018), având ca sursă de inspirație cei aproape douăzeci de ani de dascălie, cum menționează însuși în

debutul volumului („Un impuls neașteptat”): „Aducerile aminte, adesea stăruitoare ale acelor ani, mă însoțesc de fiecare dată când dorul zboară spre Udești – a doua mea casă de suflet, cu poarta larg deschisă și primitoare”.

În rememorarea amintirilor se observă tonul glumeț, umorului, uneori ironia fină și chiar autoironia, asigurând, astfel, o lectură plăcută, atractivitatea cărții fiind asigurată de întâmplările specifice mediului didactic și celui rural în care se petrec și la care participă persoanele, devenite personaje prin talentul cu care autorul le creionează din câteva tușe ori le portretizează, în mod direct sau indirect, sesizând limbajul specific fiecăruia, comportamentul în diverse împrejurări sau în relațiile cu cei din jur, verosimilitatea și veridicitatea

faptelor fiind la ele acasă. Se remarcă autenticitatea textului, din moment ce, dincolo de nararea întâmplărilor la persoana întâi, însuși autorul apare ca personaj al aproape tuturor episoadelor celor mai semnificative pentru a evidenția caracteristicile comunității de care a rămas legat sufletesc pentru totdeauna, deoarece numai acolo a putut „să guste în prag de dimineață din cel mai frumos răsărit de soare de după Oadeci sau din serile cu lună ce au aici un farmec aparte”.

Sunt rememorate lecții deschise sau normale, inspecții școlare, activități extrașcolare sau tradiționale (nunta prietenului, prilej de a prezenta obiceiurile locale), aniversările colegilor, relația cu reprezentanții puterii, unii apropiați de colectivul

didactic, cum este însuși primarul comunei, alții obedienți, precum inspectorul școlar, reprezentând „forța draconică a unor activiști de partid”, care vine cu idei bizare în organizarea istovitoare și inuțile practici agricole (inițiativa, cel puțin năstrușnică, privind completarea bazei furajere a C.A.P.-ului de către elevi prin strângerea de frunze din pădurea apropiată), agapele ad-hoc ale dascălilor, prilej de taclale, de glume și de distracție. Acestea sunt doar câteva dintre aspectele surprinse de scriitorul jovial aflat în mijlocul evenimentelor, uneori chiar inițiatorul lor, al „ideilor năstrușnice” sau al „năzbâtiilor cu final neașteptat”, alături „victima” unor asemenea farse, întâmplări care, deși comune cancelariilor profesionale din mediul rural, au o semnificație aparte, deoarece la ele au participat oameni care „au știut să se bucare, să sărbătorească, să se distreze în modul acela curat și sfânt”.

Deși cu caracter memorialistic, volumul poartă amprenta unui stil original, nonfictivitatea genului fiind estompată de măiestria artistică a unui prozator talentat, remarcabile fiind căldura sufletescă, dragostea și dorul de locurile în care simțea o „adevărată desfășurare” să stea de vorbă cu oamenii din sat, descoperind, cu mare satisfacție, „plăcerea și talentul unora de a povesti, de a pronunța unele regionalisme”, admirând, fără rezerve, acele „frumuseți nebanuie”. Il recunoaștem pe profesorul de română interesat de varietatea lexicală și semantică a graiului moldovean, pe scriitorul dornic să cunoască și valoarea expresivă a limbii, fără a-l uita pe omul care „prinsese rădăcini adânci în „spațiul în care m-am născut a doua oară”, după cum mărturiseste la sfârșitul cărții, cel atât de apropiat de „satul bucovinean” care i-a dat „trairi înăruite cu stelele” și acel „echilibru sufletesc”, conectat „profund la pulsul vieții satului”.

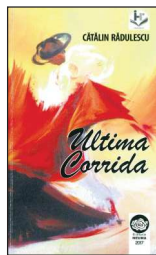
Cartea lui Emil Simion, dincolo de partea anecdotică, invită la reflecție, la înțelegerea specificului învățământului în mediul rural, personajele putând fi modele pentru cadrele didactice din generațiile mai noi, pentru felul în care au înțeles să țină sus făclia științei și să-și educe elevii în spiritul valorilor morale fundamentale. Mie mi-a redeșteptat nostalgic amintirile din anii petrecuți la catedră, regăsindu-mă printre „colegii” autorului și în întâmplările narate, ceea ce înseamnă că scriitorul a știut să selecteze pe cele cu caracter de generalitate, și acest lucru evidențiază talentul și măiestria sa artistică incontestabile.

Breviar

Prima corrida

Prozator remarcabil, afirmat, cu precădere, în paginile revistelor „Luceafărul de dimineață” și „Caligraf”, Cătălin Rădulescu se numără printre câștigătorii Marelui Premiu al Festivalului Național de Literatură „Marin Preda” (ediția 2016). Între timp, scrierile sale au

sport, și ca număr dar din punct de vedere calitativ, al diversității tematice, virtuți concretizate în cartea sa de debut, „Ultima Corrida”, (Editura Neuma). Aveam, așadar, de a face cu scrierile unui autor matur, care stăpânește, pe deplin, structura narativă, parcursul povestirii, psihologia personajelor, dialogul. El „taie” felii din viața cotidiană și alcătuiește noi spații și întâmplări existențiale, după cum îi dictează propriile trăiri.

După cum precizează Horia Gârbea, în Prefață, Cătălin Rădulescu combină fantezia cu o experiență remarcabilă, dezvăluind cunoașterea multor medii sociale... Desule textele, și peste cele mai reușite, sunt situate în universul cvasi-concentrațional al lumii comuniste în care autorul și-a petrecut, din nefericire, copilăria și tinerețea.

O trăsătură a scriurii lui Cătălin Rădulescu este umorul de calitate insinuat foarte subtil sub masca perfecției gravității... În proza lui nu lipsesc nici dimensiunea lirică, bine controlată, nici comicul de situație, nici ambiguitatea, care atrag și sporesc interesul lecturii.

Un debut care consacră un autor de cursă lungă, înzestrat cu talent nativ și o imaginație bogată. (F.B.).

Tăceri vorbitoare

„Tablete de lut vorbitor” de Cristian-Liviu Burada. Un volum masiv cuprinzând peste patruzeci de ani de creație lirică. O antologie atent construită, menită a defini profilul unui autor care, încă de la debut, și-a găsit propriul ritm, stăpânindu-l și relevându-l cu suverană încredere în capacitatea sa de

a ajunge la esența Cuvântului. „Albă”, aparent rece, la prima vedere, creația lui Cristian-Liviu Burada izvorăște dintr-un pre-plin misterios, capăt o multitudine de nuanțe, meditative și grave, ordonându-se unui discurs poetic cu intense și încordate reverberații existențiale. N-am greși, credem, dacă am spune că avem de-a face cu o lirică de interior sufletesc, cu un adânc din care autorul scoate la suprafață trăiri, obsesii și nevindecări durabile, acea parte nevăzută a sufletului său aflat într-o permanentă vibrație. Mesajul, imaginile poetice, metafora, atent controlate și puse în pagină, întreaga structură a textelor demonstrează, fără tăgădă, că autorul stăpânește pe deplin universul în care a descins, conferindu-i individualitate. „Am rămas singurul locuitor al cetății/ Mi-am dat seama în dimineața asta/ Suspect de proaspăt/ Când nici vânzătoarea de la chioșcul de ziare/ Nu mi-a mai răspuns la salutul politicoș/ (Probabil și ea dispăruse într-un fel de Siberie).// Nu-mi rămâne decât să aștept de unul singur/ Inviaza șobolanilor.// Totuși nu disper/ Am privilegiul de a fi ales/ Să șterg praful/ De pe tomurile din bibliotecă/ Înainte ca ele să dispară complet”. Sau, alte exemple: „Neclintiti stăm implorând/ Căderea ghillotinei de fum a neființei.// O pasare mai mare decât cerul întreg/ Ne însoțește drumul spre heruvimi.”

O poezie în care „melancolia rămâne sentimentul dominant”. (F.B.).

Oaspeți la Caligraf

Angela Burtea

(Brăila)

Ghemul

Cândva, am primit în dar un ghem format din fir de canură, borangic, în și cânepă. Nu împlăte, ci sudate între ele prin alte fire nevăzute ori printr-un nod de toată frumusețea. M-am jucat cu el, rostogolindu-l la vale sau împingându-l spre culmea satului și-am chiuut cu glasul-mi de copil răsfățat și veșnic nepotolit, spre bucuria de-a trăi.

Zburdam cât îmi erau curtea și ulița de mari, râdeam cu lacrimi de bucurie și-mi duceam mâna la burtă de-atâta râs și n-am știut vreodată ce înseamnă chinul foamei, al frigului sau neubiurea. Am avut casa și mesele îmbelșugate, fiindcă era pace. Și totul mi se cuvenea, nimic nu-mi lipsea, și răul nu-l cunoșteam. Nu dădusem mâna cu el decât accidental, dar nu mă privea direct pe mine. Aici mi-a fost mai greu, când, peste ani, am cunoscut fața nevăzută a lumii de până atunci.

M-am împotmolit adesea în firul ghemului și n-am înțeles la timp așezările lui, așa cum mi se părea firese să calc pe covorul din lână groasă, frumos colorată, fără griji, fără nevoi sau să-mi țes din mătase amintiri frumoase pentru mai târziu.

Într-o zi de iarnă, cu ger cumplit și cer senin, ca ochii albaștri ai mamei mele, mi-a atras atenția bunica, bunica din partea tatălui, căci în partea ei băteau și tare mă mai bucuram, că alergatul prin curte e una și îi este dat copilului și alergatul după cele lămuște e alta, și nu-i decât deșertăciune. Cum să-nțeleg tălcul vorbelor ei atunci, când eu de-abia-nvățasem să-mi șterg

nasul? Și continua bunica, în graiul eu de țărancă frumoasă și înțeleaptă, vorba fie între noi – la mine Domnul a fost mai culpătat, să-mi calculez efortul spre a nu irosi pe nimic firul ghemului, fiindcă bătăile inimii îmi erau numărate. Câți ani îmi voi fi scurtat singură numai Dumnezeu știe!

Târziu, mult mai târziu, am înțeles rostul deșirării ghemului. Și de nimic nu-mi pare rău acum, mai rău nici nu se poate, decât chinul la care mi-am supus inima în tot acest travaliu.

Și visul meu, clădit pe muncă și nădejde, fiindcă tot bunica-mi spunea că nimic nu se înfăptuiește fără voia Domnului, a dat roade și totul din ceea ce am gândit profund a înmugurit, a înflorit și fructele s-au rumenit după forța anilor mei, apoi am trăit frumos, bucurându-mă.

I-am mulțumit Creatorului că n-a luat în seamă gândurile mele ascunse, căci urâte mai erau unele dintre ele. Într-un târziu, am priceput mai bine: fiecare duce la bun sfârșit doar ceea ce îi este îngăduit. Totul are un scop!

Și n-apucase bunica să se ridice la ceruri când m-am poticnit în mersul meu de femeia slută și rea ajunsă la putere, dar și de bărbatul infatuat, adus la rang înalt de gloata vremii. Plânsă, cu lacrimile înodate în barbă, mi-am așezat capul în poala bunicii și-am suspinat de neputința în care eram intrată. Mâna caldă și delicată mângăia continuu pletele-mi castanii, iar gura ei tăcea. Când plânsul meu a încetat și suspinul prelung scos din toți rărunchii au încheiat repertoriul

tristeții, buna mea a grăit: *Ai isprăvit?*

Și-atunci am ridicat privirea spre ea. Cu fața lividă, stoarsă de durere, am dat din cap afirmativ. Terminasem! Vărsasem răul din mine în brațele ei, îmi eliberasem sufletul împovărat, parcă, fărăma de scânteie divină care-i lumina chipul, iar ea tăcea! Tăcea și mă privea! Două perechi de ochi, care semănau ca două picături de apă, își mângăiau strălucirea, vorbind. Și cât de bine se-nțelegeau!

A ridicat mâna ușor în aer și mi-a așezat din nou capul în culcușul cald și atât de primitiv. *Lasă, a glăsuțit molcom, ca o adiere de primăvară, continuând să-mi mângăie fruntea, creștetul capului...., nu-i bai! Te-ai răcorit, plânsul face bine când ești întristat! Dar, nu prea am înțeles, ce necaz s-a abătut asupra ta? E careva bolnav ori e pe moarte?*

Nu, am zis eu la repezeală, nu, cine să fie bolnav, cine să moară?

Și-atunci, de ce atâta zbucium, copilă?

Nu merge, bunică, nu merge, am glăsuțit eu, simțind cum vocea mi se sugrumă din nou. Nu pricep țipătul oamenilor, privirile holbate, pumnii trântiți în mese, nu pricep nici să mă pici cu ceară.

Și bunica a tăcut din nou. După un timp, din trupu-i firav ieși un oftat prelung. Am dat să ridic privirea, dar mâna ei, ostentivă de chinul vieții, mă opri. Din nou, tăcere! Era atâta liniște și-atât de bine în poala bunicii...

Nici să nu-ncerci a pricepe, spuse ea, îți pierzi timpul, iar timpul care

trece nu se mai întoarce. Și ești atât de tânără, iar tinerețea e pom înflorit... și floarea se scutură când nici nu gândești! Oare nu-i păcat?

Păcat o fi, nimic de zis, dar... doare, doare rău! Oare nu-nțelegem mai bine, dacă...

Fără a mă lăsa să termin, continuă:

Unii oameni sunt cocosați de la naștere, ei și-n somn țipă și bat cu pumnul-n masă. Atunci fac repetiție cu diavolul. E pactul încheiat cu el. Aștia n-au odihnă, altminteri îi bate Dumnezeu pe umăr și le anulează înțelegera.

Și eu? am îngăimat eu.

Tu? Tu stai cât mai departe, căci pe unde calcă ei, pământul seacă! Pe-acolo Iubirea nu trece și unde nu este Iubire, sunt strigăte, urlete. Ei nu vorbesc cu inima, căci sălașul Iubirii e-n inimă, copilă, ei zăbură să se audă, nu să se înțeleagă! Asta-i mersul diavolului: trâmbitat! Zgomot mult pentru nimic, să ia ochii, să strecoare teamă, nesiguranță. Așa conduce satana!

Și ori de câte ori încercam să mă zic ceva, bunica mă apăsa pe creștetul capului, semn să nu mă mișc, apoi continua, ca și când știa ce voiam să întreb:

Tu să mergi pe drumul tău, cu tine Dumnezeu are altă treabă, numai să nu te îndepărtezi prea mult! Anii trec, iar ghemul vieții curge ca apa, când mai domol, când mai vijelios, și-adună multe în drumul lui... De-ai firul nu este întotdeauna la fel! Când mătase ori cânepă, când canură sau in! Și când îți va fi mai greu, ridică ochii și gândul spre cer, iar Dumnezeu te va călăuzi...

Așa se instala pacea în sufletul meu, stând cu capul în poala bunicii, sub mângăierea vrăjită a mâinilor ei. Când și când îi simțeam șoaptele făcând semnul crucii și-ntr-o noapte desăvârșită, auzeam: Amin!

Iar firul ghemului curgea...

Clipa

Clipa! E clipa amândurora, a mea și a ta! E clipa care ne-a îmbrățișat întru iubire! Nu, nu plâng, a fost doar o clipă de slăbiciune, o altfel de clipă, și tot din iubire fusese. Uitaseam gustul clipelor frumoase, iar acum s-au întors, timpul le-a adus și tot el le va lua. Știu, își va cere tributul. Măcar să ne lase frumosul, împlinirea! Să fie răbdător!

Oare cum își va cere timpul tributul, te-ai întrebat vreodată? Știam, cunoșteam răspunsul:

— Nu vreau să mă gândesc! ai răspuns ușor îngândurat. Am ajuns la vârsta care nu-mi mai permite să privesc înapoi, dar nici înainte pe timp îndelungat. Proiectele mele sunt pe timp scurt, iar limita o îndepărtez în fiecare zi câte puțin.

— Iubirea e un proiect? E suflet, iar

sufletului nu-i atribuim proiecte, am spus ușor nedumerită.

— Fals! E cel mai serios proiect, dar și cel mai sensibil. Aici nu lucrezi cu cifre, nu contabilizezi, nu măsoari, nu cântărești, iar sufletul știe asta, fiindcă sufletul are rațiunea sa. Tu dragă, cât îmi ești de dragă! De ce întrebii atâtea?

Și dintr-odată n-am mai știut ce să răspund. Mă pierdusem ca de fiecare dată în lucruri mărunte, începusem să descos acolo unde era bine cusut, să despici firul care nu fusese împletit pentru a fi împușinat. Cu fire mărunte și subțiri lucru bun nu se face. Știam!

Ti-amintești? Mi-am așezat capul pe umărul tău și-am zâmbit. Încercam să-ți răspund trăind timpul.

— Încapi atât de bine în inima mea!

ai șoptit, zâmbind spre lumina ce izvora din mine. Și sunt atât de fericit că-ți pot spune *te iubesc*, încât timpul nu are nimic de-a face cu mine, cu tine, cu noi. A trecut prea mult, lăsând ca timpul să ne trăiască, i-am permis... nepermis de mult s-o facă pe grozavul, luându-ne drept marionete. Gata! Acum, trăim pentru a trăi.

Mi-am dus vârful degetelor spre coada ochilor. Voiam să fac nevăzută o lacrimă care se ivise cu nerușinare, iar tu înțelegeai, fără a privi.

— Să nu te întristezi când mă vezi îngândurat! mi-ai spus, trecându-ți palmele peste obrajii mei îmbujorați. Nu sunt gânduri de îngrijorare, ci e farmecul găsit în poezia noastră! El te transpune, îți aruncă peste fire nostalgia, determinându-te să nu fii niciodată singur, chiar și-atunci când doar cei patru pereți îți sunt martori.

Puțin sunt aceia care trăiesc în câteva clipe cât alții într-un an. Ar trebui să fim recunoscători acelor clipe.

— Dar anii..., am bănguit eu.

— Să nu fii supărată niciodată pe anii care au trecut, ei ne ajută să înțelegem mai bine taina timpului, iar timpul aduce ceea ce trebuie, când trebuie. Acum e timpul nostru, bucură-te!

Și brațele tale s-au încărcat cu trupul meu.

— E atât de frumos să ai cui spune *te iubesc*! mi-ai șoptit melancolic, dar plin de încredere.

Și, din nou, mă simțeam atât de importantă!

De-atunci, clipele au căpătat altă dimensiune și niciuna nu seamănă una cu alta.

Două cărți, două!

Rodica Lăzărescu

„Voievod peste ginte”

„Peren și contemporan cu noi”, Ovidiu „are altar într-o stea / Și luminează / Izvoarele lumii / Și litera mea”. Din această lumină venită de departe s-a întrupat volumul de micropoeme **Ovidiana. Ars moriendi sau Surghiun la Tomis** (Junimea, 2018) al cunoscutului latinist Traian Diaconescu, omagiu adus exilatului „la marginea lumii latine” la 2000 de ani de la moarte.

Concise, cu puterea de sugestie a poeziei clasice japoneze („Marea, / În ceasul de har, / Recită poeme... / Un curcubeu, / Între Sulmona și Tomis, / Sufletul meu...”), micropoemele împletesc două voci lirice – Ovidiu și eul liric – și spun povestea surghiunului la Tomis al poetului latin. Această „poveste” este relatăată/rezumată de autor în cuvântul de deschidere, **Surghiun la Tomis. Dramă existențială și metafizică** (din care cităm, în comentariul nostru, cu litere curse).

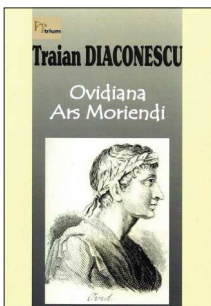
Fiindcă „M-au văndut / Prieteni pe un pumn de arginți”, Ovidiu e relegat de Augustus, în anul 8 î.Hr., la țărmul Pontului Euxin, „Țărm / În care mă ghemuiesc / În destin”, într-un ținut de gheață, sub un „Viscol / Traco-ilir”, unde „Istru / Cară slouiri în ceață”, „Caravans polare / Cară omăt”, chiar și poetul bea „Vin cu așchii de gheață”; unde „Lupii / Urfă, în haită, / Noaptea...”, iar „Muzele plâng în bordei / Și lacrimăză delinții în mare, / Ca niște zei. / Îndur, / Fără țipăt, / Sthitii, / Demoni în piatră, / Ursita mă osândește / Și latră.”

E un ținut inospitalier, ostil, „Colibe, / Umplute cu beznă, / Străpuns de crivăț / Se rostogolește, / Ca niște zaruri, / Pe câmp”, „Și vânturi orfane / Mă scot din minți [...] / E frig / Și sunt singur, ca într-o / Cuscă, / Stele, ca niște stalactite, / Atârâ de cer și mușcă, / Ceas căpăun, / Învață să mor la Tomis, / În surghiun.” „Viața / La Tomis? / *Ars moriendi*...” căci „La Tomis, / Ca-n ev glaciar, / Moartea se-nvață.”

Lată o sugestivă descriere a orașului de la țărmul euxin: „Limbi / Încurate, stropșite de buze / Crăpate, / Și ochi rotind același gând, / Spulber în vânt, / Refugiul în cer și-n pământ / Sau printre alge, în mare / Înimi de sare, / Turme și barbări, / Săgeți și morminte, / Zalmoxe, / Banchețe... / Curg în fluvial vieții la Tomis și se varsă / În Lethe.”

Aici, printre barbări, „poetul trăiește intens dorul de reîntoarcere la Roma”, „Inimă ta / Vălește spre Roma printre / Cocori”, se simte „frustrat și dezamăgit, căci se află pe un meridian cu alte cultume și alți zei”. „Duhuri / Bat în poartă și strigă, / Eu mă visez la Roma, / Într-o cvadrigă, / Exilul / E rug și purificare / Sufletul meu / Rătăcește la Tomis, / Ca o scoică / În mare.”

Exilul „constă, mai ales, în conștiința tragică a expulzării care presează omul spre înălțare sau spre decădere de la

rostul său existențial”, „Dorul / De Sulmo și Roma / Îl frânge”, iar Roma pare a-l fi uitat: „Vântul / Biciuie pietre și cer / Getii / Slobod săgețile-n nori / Gândul se cațără-n brazi, / Ca un jder, / Țiue singurătatea, / Nici azi n-a venit de la Roma / Niciun mesager.”

Așteptarea-i zadarnică: „Pleacă / Spre Roma trîrne / Și toate uită să-l / Cheme...”, „Arde / Pe rug / Sperații uitării”, în cele din urmă, înțelegând că nu va obține grațierea, „s-a integrat în mediul tomitan, a fost onorat cu funcția de agonotet [persoană care prezida întrecerile atletice la greci, n.n.]”, „Ovidiu, / În sarica scită, / Într-o cetate / Și vorbește cu arbori, / Cu păsări, cu zei, / Ca un frate, / Il ascultă geții, / Și marea...”

Treptat, „Rânile mele au început / Să se vindece... / Descopăr, printre sarmați, / O patrie nouă / Și frați”. Le învață graiul și obiceiurile: „Învăț, ca un trac, / De la floare și fructe / Să rodesc și să / Tac”, „Urzește poeme în limba getă”, le scrie „Pe table de ceară / Și Je scandează vântul și Istru / În ficare seară”. „Ovidiu / Pe țărmuri barbăre / Respiră / Între frați.”

„Cetatea te-a înfiat / Și tu, ca un alt Orfeu, / Ești printre barbări / Un mag / Hiperboreu”. A fost iubit de muze, prin opera sa de exil – „Tristețe” (în cincii cărți) și „Ponticele” (patru cărți) – fiind considerat „un mare precursor al liricii romantice europene”. „Roma-i departe și ceața deasă / Ovidiu, la Tomis, / E astăzi acasă”, „poet y daco-latin / Voievod peste ginte / Și codrii de crin”.

„Trecea, tânăr, Voievodul...”

Sihăstruit în Munții Apusului, „Pe unde pașii pribegi nu ostenesc să mă poarte”, „pe brumă, pe rouă, / Până la braș în amar și în ghea jale nouă...”, Teofil Răchiteanu ne-a dăruit recent încă un volum de versuri (fiind „prima oară când cineva îmi sponsorează integral o carte”, după cum îmi scrie autorul, cu un delicat amestec de umire și bucurie, într-o epistolă însoțitoare). Realizat în perioada 1970-1972, volumul **Elegii pentru restrîștea voievozului** (Editura Tiparg, Pitești, 2018), dedicat regelui Mihai, aflat atunci în exil, reunește poezii așezate sub semnul dorului de voievod

(Mircea Popa).

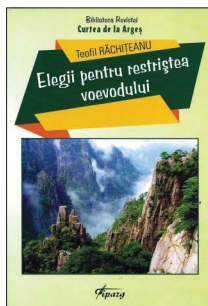
Într-un cuvânt înainte se explică autorul: „Prin conceptul de *voievod*, eu înțelegem o sumă de fapte, trăsături, aspirații, suferințe și vise ale neamului meu, pe care el le intrupează. [...] ...am făcut din el o emblemă lirică a românismului”. Astfel, *voievoz* din *Elegiile* ce-i sunt închinată apare în diverse ipostaze lirice, ușor deprecabile: Domnitorul, Ardealul, Codrul, Poetul.

Voievodul însumează destinul tragic al multora dintre domnitorii și martirii noștri, așa cum sugerează și poezia *Trupul Voievozului*, cutremurătoare panoramă a martiriului românesc (pentru descifrarea căreia sunt necesare minime cunoștințe de istorie națională): „Trupul meu bărbat ca Bradul, / Dintir-al cămii tale trup, / Celuit între cămile, / I-auzi, Mumă, cum mi-l rup! // I-auzi, Mumă, cum mi-l taie! / Și-l aruncă-n reci fântâni / Și-l imprăștie pe câmpuri / Și mi-l dau, tain, la câni! / [...] / Ia vezi, Mumă, ia vezi, Mumă, / Pe cer nouri zac în sânge, / Dumnezee, în chip de roată, / I-auzi, Mumă, cum mi-l frânge! // I-auzi, Mumă, cum păgâni / Turci în lanțuri mă-nțășor / Și mă taie și mormântă / În adâncuri de Bosfor! // Cum în hrube reci la Buda, / Din înalt ordin cărească, / Fără vină, fără vină, / De viu, Mumă, putrezesc!”

În aură *voievodală*, „în restrîștea vremilor”, este și „sfânt Ardealul”, martir, Ardealul ce „doare”. Mărea Transilvanie: „Ci nu se-nudară / Și te sfășioră / Și noi, de jelanie, / Maică Transilvanie, / Ne lua-luarăm, / Pe plai ne lăsarăm, / Tot pe plai la vale / Și roind de jale...”

În cea mai curată descendență eminesciană, Măria Sa Codrul, codrul voievodal, „Multpreaîndurat / Dragul codru verde”, este simbolul eternității naturii în contrast cu trecătoarea existență umană: „Căde frunza, căde frunza / Și, noian, s-așază-n vale – Este jale? Este jale? / Codrului Măriei Sale? / Căde frunza, căde frunza, / Soapte curg pe vânt, amare – / Este plânsul, este plânsul / Lumilor în destrămare? // Căde frunza, căde frunza – / Oare Moartea-i, nepătrunsă? / Ni-s viețile? Ni-s anii / Tremurând can-codru frunza?”

„Voievodul în toate învins”, „Peregrin prin munți de-a pururi [...] / Până plâns mă fac cu totul și mă pierd în plânsul lumii” este și Poetul, *voievod* al poeziei, care „Pe dunga pământului, / În pustiu gândului, / Plânsei plânsul plânsului...”. Mirotic, testamentar, împaciat cu datul sorții („Și-am să cad în munte, că / Lângă fratele meu Brad, / Sub o rază de lumină / Pe-o pernă de cetină / M-a grăi și M-a jeli, / Cu cetina m-a-nveli, / M-a grăi cu grai de jale / Și-o tăce sub mtele / Și-o tăce precum pământul, / C-așa-i scrisa, / Și-așa-s sorții / Să tac și eu / Cum tac morții...”), eminescian, dă glas unui alt „singur dor”:

În adânc de codru, Dochiană, du-mă / Unde ape sfinte ca în lună sună / Și mă lasă, lasă lângă vechi izvoare, / Să îmi culc cu dorul, căci de moarte doare...

În halou elegiac, poeziile din acest volum acoperă o paletă mai largă a modalităților de exprimare poetică – de la cântecul de dor și de jale („Mult mă mir, Doamne, de mine / Cum pământul mă mai ține / Și cum, Maică Precistă, / Deasupra-mi cerul mai stă...”), la descântec („Tu, Zalmoxe, / Te îndură, / Du-mi-o-n vâi / Negura sură, / Mă grăiește, / Mă dezleagă, / Du-mi-o-n vâi / Jalea cea neagră”), colind, sonorități de baladă ori blestem („Bată-te, Mărate, bată, / Boala cea îngădurată, / Jalea neagră fără mal / Și lacrima din Ardeal, / Să îți rănduiească Domnul / Să îți fie somn nesomnul, / Să fii nălucă, - Mărate, / Prin casele depărtate, / Să îți strigi negre păcate, / Să-ți fie strigătul rană, / Să bei urătul din cană, / Și amarul cu paharul // Și s-auzi cum plânge-Ardealul...”).

Versurile, cu o sintaxă specială, specifică poetului de la Răchitele („Lung se, -n mine, -n gâră”, „Acolo mă, Doamne, du”, curg în cadenta poeziei populare, cu o muzicalitate aparte, creată uneori de versurile scurte (trei-patru silabe), dar și de repetiții, și de jocul rimelor interioare, și de veșmântul prozodic al monorimiei: „Prin Munții Apusului plecându-mă gândului / Precum zarea visului, precum iarba vântului; / Prin Munții Apusului plecându-mă norului / Precum zvonul serilor, precum dorul dorului; / Prin Munții Apusului, în amarul sorților, / În nesomnul gândului și în greul nopților; / Tot în lungul culmilor și în mersul calului, / În restrîștea vremilor și-n greul Ardealului...”

Voce viguroasă și perenă precum Natura Mamă cu care se va contopi cândva, cu un timbru distinct în peisajul liric actual, autoexilatul în Munții-de-Apus Teofil Răchiteanu trăiește *voievodă*, „în restrîștea vremilor”, departe de atenția ce-ar binemerita-o, departe de îndoielnice ierarhii și premii – „Trecea, tânăr, Voievodul / Prin păduri, cu suflet frânt”, căci „am închis în zid o Ană / Și mi-i inima orană...”

Să fie Ana propria-i viață zidită în edificiul Poeziei, garanție a durabilității poeziei?

Gânduri de scriitor

Așteptarea cea mare

Nu cer nimic, decât să mă pot ridica de la pământ, cam până unde începe cerul, cam cât să-mi potolesc pofta de a săruta tălpile lui Dumnezee.

Nu cer nimic, decât ca țărâna în care s-a întors mama să se facă om la loc, măcar o zi pe an, dacă nu, măcar o zi din restul vieții mele, dacă nu, măcar o singură clipă, numai atât!

Nu cer nimic, decât ca în durata acestei clipe să încapă toți anii pe care i-am trăit împreună, și uitarea în care s-au transformat amintirile să se facă amintiri la loc, și viața ce s-a transformat în amintiri să se facă viață la loc, iar în dimineața acestei vieți, totuna cu dimineața clipei, mama să mă țină în brațe și să-mi spună: mai încolo, înspre amiază, totuna cu amiază clipei, va trebui să ajungi la cer singur!

Și să văd apoi că s-a făcut seară, totuna cu seara clipei, și să aștept întruna să-mi crească aripi.

Nu cer nimic, decât să pot aștepta asta mereu, și în timp ce aștept, să mi se pară că zbor, și-n timp ce zbor, să mi se pară că ating cerul cu mâna, și-n timp ce-l ating, să mi se pară că mor, și-n timp ce mor, să-mi fie poftă să sărut tălpile lui Dumnezee.

Și chiar să le sărut, fără să mi se pară deloc, și-n timp ce le sărut, țărâna în care s-a întors mama să se facă om la loc și să mă țină în brațe și să rădem toți trei, adică și Dumnezee, și mama, și eu.

Să nu ne oprim în nici un moment al clipei din răs!

Gutuia

Cel mai frumos dar pe care l-am primit de la Moș Nicolae a fost o gutuia. Era încă noapte și în odaia în care dormeam se făcuse lumină, fără ca mama să aprindă lampa. Când m-am uitat mai atent, am văzut o flăcăăr galbenă pălpând în fereastră. Însă nu ea m-a trezit, ci mireasma. N-a lipsit mult să mă trântesc din pat, căci venea cu o forță atât de mare dinspre geam, de-ți venea să crezi că a înflorit brusc o livadă de gutui și un vânt naprăsnic îi poartă prin odaia mea înflorirea, culcând la pământ cu ea tot ce înălțește în cale.

Abia mă puteam ține pe picioare din cauza miresei.

În ziua aceea am luat gutuia cu mine la școală, dar n-am arătat-o decât colegului meu de bancă.

Tot o gutuie primise și el, însă o lăsase acasă.

Nîngea și doamna învățătoare simțea că vine primăvara, cerându-ne să deschidem larg ferestrele.

Cum să vină, doamnă?! ne miram noi, deschizând cartea de citire, în locul ferestrelor, ca să se poată bucura și literele alfabetului de zăpada ce se așternea peste ele!

Era de la gutuia din ghiozdanul meu, dar nu voiam să spun la nimeni.

Până aproape de Crăciun n-a mai trebuit să cumpărăm gaz. Luam seara lumină de la gutuie și-o puneam în sticle de lampă. Așa cum puneam mireasmă în sticle goale de țuică. Rămănea, oricât de multe sticle umpleam, și înăuntrul casei destulă.

Când aveam musafiri, tata le turna înflorire de livadă în cești, de pleacau bieții oameni desculți și în cămașă acasă. Umblau zile în șir mahmuri de primăvară prin sat!

Muream de poftă, dar nu mă atingeam de gutuia primită de la Moș Nicolae.

În unele nopți, o trimiteam de-a rostogolul pe drum în celălalt capăt al satului, la colegul meu de bancă, de la care primeam răspuns, prin gutuia lui, despre ce aveam de învățat a doua zi la școală.

Câteodată, gutuile se luau cu joaca și-și puneau lumina la un loc, de ziceai că s-a crăpat de ziua în plină noapte.

Într-o zi, m-am gândit să fac un om de lumină, din toată lumina gutuii, întocmai cum ai face un om de zăpadă, însă l-am uitat seara afară. Dimineața dispăruse. Cu copilaria mea de mamă. Li se vedeau la amândoi pașii risipiți în ninsoarea ce căzuse peste noapte...

Ștefan Mitroi

Cartea de critică

Radu Ilarion Munteanu

O hartă literară necesară

Cum am recenzat volumul *Toamna ca o fregată*, antologie din celelalte 4 publicate de autoare (<http://oldrimsix.info/o-sintezasedimentata/>), a reitera microportretul acesteia ar fi superflu. Semnătura asumată e puțin modificată: Domnița Neaga. Titlul: *Lecturi în lumină*. Aceeași editură, Neuma. anul apariției: 2018. Conținut: Cronici de întâmpinare.

Cu Domnița Neaga ne-am mai întâlnit citind – și comunicând raportul de lectură (<http://oldrimsix.info/centenarului-subprivirile-marilor-romancierii/>) – volumul *Zece poezi, o sută de poezii*, dedicat Centenarului. Produs tot de editura Neuma, în acest an. Afară de coordonatorul antologiei, poetul și jurnalistul Florea Burtan, două autoare din cei 10 sunt mai reliefate. Reprezentând cele 2 orașe mai importante ale ținutului teleormănean: profesoarele Nicoleta Milea, din Alexandria și Domnița Neaga, din Roșiori. Ambele cu o importantă experiență literară, valorificată inclusiv în demersul critic. Dacă Nicoleta Milea are rubrici critice permanente, iată că Domnița Neaga oferă acest demers critic original. În ce constă originalitatea? În selectarea autorilor recenzați. Iată esența demersului critic, surprinsă cu obișnuita sagacitate de Horia Gârbea pe coperta a patra: *Domnița Neaga ar fi putut să se refere, pentru a-și realiza un autoportret de critic, la scriitorii care țin prim-planul vieții literare, dar, dintr-un impuls meritoriu și singular, s-a confundat în realitatea profundă a literaturii. A căutat să descopere ceea ce este demn de evidențiat în scrisul unor autori ocolii de reflecție, cu cea luare aminte pe care o merită fiecare act creator.*

Această esență e dezvoltată de Horia

Gârbea prefața volumului, întitlulată sugestiv *Empatie și speranță. Cele Câteva... cuvinte ale autoarei explicitează rostul demersului publicării acestor texte, pe care prefațatorul le numește eseuri critice, iar autoarea, cu modestie, note de lectură. Cum majoritatea autorilor recenzați sunt mai puțin cunoscuți dincolo de cercuri relativ locale, pentru cititorul care sunt, textele au caracterul și cel numit în titlu.*

Constantin T. Ciobotaru: *Dreptul de autor; Frățenele meu, Constantin Blănaru*. Interesant, autoarea dedică jumătate din textul recenziei primului volum, de proză scurtă, unei singure, dar emblematică schițe. Analiza celei de-a doua cărți subliniază semnificația acesteia dincolo de evocarea prieteniei punctuale dintre cei doi scriitori – autorul și cel numit în titlu.

Marin Codreanu: *Ninge pe Via Dolorosa*. O spectrogramă a unui volum de lirică religioasă.

Rodion Drăgoi: *Fotografia absenței mele*. Volum de poezie ce pare a o fi impresionat mai mult pe autoare.

Gheorghe Stroe: *Vânătoare pe muntele de cenușă*. Despre un roman publicat în 2000 al regretatului scriitor.

Elena Ștefănescu: *Între Steaua Polară și crucea-sudului*. Cităm: poate că tocmai această rupere și fragmentare a discursului liric dau greutate și inefabil poemelor...

Ian Toma Ionescu: *Prefață la romanul Gușterele*, ediția II-a (pg. 35), *Norduri* (pg. 123), *Gușterele* (pg. 127). Un triptic dedicat scriitorului.

Ion Drăghici: *Prefață la volumul*

Povestiri din veac ce trecu... Închinare, Povestiri din veac ce trecu... – un al doilea caz de inserare în volum atât a prefeței, cât și a cronicii unui volum.

Gheorghe Gabriel Argeșeanu: *Dialoguri convexe*. Radiografia unei cărți de interviuri – publicată în revista teleormăneană Caligraf.

Elena Buică: *Liliacul înflorit la poarta inserării, Frumoasele vacanțe, Pe cărările vieții, Sensul giratoriu al vieții*

Nicu Cismaru: *Călimara din fîridă – Cronica volumului unui poet vâlcean.*

Alex Daniel: *Lumea nebunilor – alt volum de poezie*. Autorul căruia, Nicolae Dobos, interpret de muzică folk, semnează cu pseudonim.

Mihai Dor: *Cui să spun că mă doare?, Trei cești de cafea – Despre două volume de poezii.*

Grig Gociu: *Căminul Racoviță, vol I, II, III – Analiza unui roman în 3 volume, procesând literar o materie primă biografică.*

Ion și Nelly Gociu: *Copilul nedorit – Amplă cronică a unui roman amplu.*

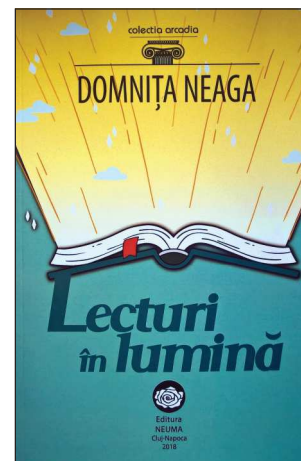
Ion Gociu: *Brăila, orașul speranțelor – despre un roman plasat înaltă zonă fărăi.*

Liliana Hinoveanu: *Proză9 – Cronica unui volum de povestiri.*

Cristian Gabriel Moraru: *Leșiri din timpul profan – Un portret al poetului.*

Ela Nicolau: *Prin glodul destinului, vol I, II – Despre o debutantă, în revista teleormăneană Caligraf.*

Virginia Vivi Popescu: *Clonarea lui Jerry – Cine crede că a scris literatură pentru copii, acela se înșală amaric – iată esența*

articolului.

Cristina Predescu: *Nuferi de câmpie – O cronică sensibilă a singure cărți oferite de o poeză prea timpuriu dispărută.*

Ioan Țicalo: *Alți lume – Fotografia romanului unui scriitor bucovinean. Cronică publicată în Bucovina literară.*

Caty Urcu: *Umilință și recunoștință – Despre un roman autobiografic de 600 de pagini.*

Și, în fine, Traian Vasilăcu: *Sfescic în rugăciune – ... pare să fie suflatul poezului... care arde moctin...*

Despre ce scrie Domnița Neaga? Despre o geografie literară, umană și sufletească. Cum scrie? Cu atenție, seriozitate și aplicație. Unde scrie? Într-o mulțime de publicații. De la unele locale la altele din străinătate. Ale românilor din Canada, de pildă. O armonie senină între modestia – relativă – a lumii subiecților și refuzul scriiturii flamboyante. În fiecare nișă locală, fiecare scriitor are notorietatea cuvenită. Volumul critic realizează o hartă literară mozaicată, punând în conexiune mulțime de nișe. Această hartă era o necesitate, în spațiul cronicii de întâmpinare.

Stefan Stan

Scriitorii de azi

Unul dintre observatorii profesioniști ai lumii literare teleormăne, Nicolae Dina, cu care mă cunosc de foarte mulți ani, mi-a dat prilejul să lecturez ultimul său volum, „Pelerinaj în lumea cărților”. Cu siguranță, nu am căderea să emit judecăți de valoare asupra creației unui critic literar cum este profesorul de limba și literatura română din Alexandria, prezent cu amănunțite articole de analiză și sinteză, mai ales în revista culturală „Caligraf”, acolo unde colaborează și eu. Dar, ca cititor, dincolo de experiența îndelungată de jurnalist, îndrănesc câteva considerații, după ce am lecturat cu interes și plăcere cartea care cuprinde note și cronici literare scrise de el de-a lungul anilor despre scriitorii mai mult sau mai puțin cunoscuți. O parte dintre aceștia mi-am apropiat grație lui Nicolae Dina, pentru că el are știința de a scormoni, cu mișală și inteligență, pe parcursul demersurilor sale care, în esență, urmăresc promovarea creației unor slujitori ai scrisului. De remarcat este că, în prefața volumului, autorul ne atrage atenția că prezentarea scriitorilor respectivi este făcută în ordine alfabetică, fără nicio intenție de ierarhizare valorică.

Așadar, Elena Buică, teleormăneancă stabilită în Canada, deschide trecerea în

revistă, Nicolae Dina apreciind sintetic: „Cărțile sale ne plac nu neapărat prin genialitatea autorului, ci prin faptul că se adresează minții și inimii cititorului (...).” În opinia lui, Florea Burtan este „un poet care cultivă, cu talent și măiestrie artistică, estetica tradiționalistă, îmbinată cu ecouri moderniste în stil blagian sau bacovian”. Sunt evidențiate ca trăsături „talentul probat prin numeroasele sale volume lirice, dragostea perpetuă și profundă pentru oamenii și locurile satului unde a văzut lumina zilei (...), toposul care i-a marcat copilăria și adolescența cu miturile, legendele și fabulosul lui (...)”. Constantin T. Ciobotaru are „un stil personal inconfundabil (...)”, prozele sale fiind bogate în „umor, ironie, neori pline de amărăciune, de răsă-plănsul care însoțesc prezentarea societății românești de ieri și de azi”. Un alt roșiorian, născut însă la Brasov, Liviu Comșia, prozator și el, este remarcat pentru faptul că, „literar de excepție” fiind, și-a făcut o datorie de onoare din promovarea scriitorilor teleormăneni. Istoricul literar Stan V. Cristea este, de asemenea, în acest „pelerinaj”, trimiterile la opera sa vizând ample lucrări despre Marin Preda și studiul complex „Tradiția Călușului în județul Telerman. De la ritual la

spectacol”. Apoi, un poet și prozator mai puțin cunoscut, Ion Drăghici, este „contemporan cu istoria”, George Horineanu – „poetul amintirilor”, iar Ion Mihăilă – „poetul iubirii atocuprinzătoare”. Versurile Domniței Neaga evidențiază „un creator stăpân pe tehnica prozodică și pe mijloacele stilistice adecvate, cu reale virtuți metaforice”. Gheorghe Olteanu are „darul și plăcerea istorisirii”; iar Virginia Vini Popescu este „o romantică prin excelență”. Legat de Roșiori de Vede prin anii copilăriei și adolescenței, editorul și fondatorul de reviste de la Baia Mare, Ioan Romeo Roșianu, promotor neobosit al proiectului „eCreator”, este „un remarcabil om de literă”. Opera lui Mircea Scarlat reflectă maturitatea unuia dintre istoricii și criticii generației tinere din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Cunoscutul prozator Gheorghe Stroe „are un stil propriu, total deosebit de al celorlalți scriitori teleormăneni”. Temele preferate de Gheorghe Stroe reprezintă „viața sub toate aspectele ei (chiar aspectele mărunte, în aparență lipsite de importanță, dar care dau contur unor personaje semnificative pentru mediul în care sunt puse), fie din cel urban sau mai ales din cel rural, și timpul care, pentru unele dintre personajele sale,

este prea scurt și, mai cu seamă, neiertător”. Caty Urcu (originară din Pietroșani de Teleorman, dar despre care recunosc că nu am auzit) este și ea „o prozatoare dăruită cu har, stăpână pe mijloacele artistice”. Ajungând la Dumitru Vasile Delceanu, exegețul Nicolae Dina mărturisește în consemnările cu titlul „Scrisul ca vocație” că a citit o istorie literară ca pe cel mai captivant roman, făcând referiri la volumul „Vocația scriitorului în Teleorman”, apărut în anul 2005 sub semnătura dascălului din Turnu Măgurele. În ultima parte din „Pelerinaj în lumea cărților”, autorul aduce în prim plan și cățiva scriitori din afara județului Teleorman: Cezarina Adamescu, Titi Damian și Milena Munteanu.

Astfel, așa cum speră Nicolae Dina, o asemenea incursiune poate constitui o sursă de documentare pentru eventuale monografii dedicate unuia sau altuia dintre scriitorii ale căror creații sunt prezentate în aceste pagini de cultură generală.

Note de lectură

Odiseea Cernobălului

Pentru prima oară în Istoria Omenirii, la data de 26 aprilie 1986, a avut loc, pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice, un accident nuclear. Pe scurt, Grupul nr. 4 de la Centrala atomoelectrică de la Cernobâl, Republica Sovietică Socialistă Ucraina, a explodat, producând moartea sau îmbolnăvirea a mii de oameni din Europa.

Motivele de ordin tehnic le găsim în concluziile celor care au cercetat evenimentul, oameni de știință, experți în domeniul de talie mondială, care au dezbătut pericolul ce-l reprezintă funcționarea agregatelor producătoare de energie electrică folosind potențialul nuclear, probabilitatea producerii altor asemenea catastrofe punând sub semnul întrebării folosirea pașnică a energiei atomice în mileniul al treilea.

Măsurile de urgență instituite la nivel local au constat în protecția oamenilor din zonele apropiate, concomitent cu „spălarea” unui teritoriu extins ce fusese contaminat. În multe cazuri, toate acestea au însumat alte noi sacrificii - oameni afectați, cu toate măsurile de protecție aplicate în intervențiile pentru limitarea radioactivității declanșate de accident.

Crearea unui sistem de izolare pe termen lung a generatorului de infecție radioactivă - reactorul distrus - s-a impus ca măsură prioritară, specialiști de înalt profesionalism fiind cooptați pentru realizarea unui scut care să pareze orice emanații din zonă.

Cartea inginerului Gheorghe Ierini *Un român participant la ODISEEA CERNOBĂLULUI*, apărută la Editura „Quadrat” Botoșani, în anul 2018, consemnează cu fidelitate rândurile din jurnalul de luptă pe acest front.

Având o experiență dobândită la Centrala Nucleară de la Cernavodă - România, unde a funcționat în postura de Construction Manager angajat de compania canadiană „Atomic Energy of Canada Limited”, inginerul Gheorghe Ierini a făcut parte din grupul multinațional ingineresc a cărui activitate

s-a concretizat în realizarea unui sistem de protecție, *anvelopa NSC*, care acoperă sarcofagul generatorului nr. 4 de la Centrala Cernobâl.

Deși dificil de realizat, ca lucrare în premieră mondială, acest „pansament” uriaș a pus numeroase probleme în fața specialiștilor hotărâți să-l desăvârșească. Inginerul constructor român, aflat, iată, și în postura de autor al unei cărți ce se întinde pe șase sute de pagini, ne prezintă imaginea mastodontului generator de cataclism, „argintul viu” al grupului de specialiști, implicațiile colaborării între firmele ce realizează obiectivul, parcurgerea etapă de etapă a stadiilor prevăzute în proiect, lupta pentru întronarea disciplinei impuse de munca în acest mediu special, asimilarea specificității tehnice a componentelor fizice și tehnologice ale uriașei cupole protectoare și, mai presus de toate, oamenii - cu părțile lor pozitive, cu asperitățile ce creează probleme, cu eforturile fizice și psihice cerute de înfăptuirea carcasei care să protejeze grupul accidentat pentru vreme îndelungată.

Analizând sinusoidal vieții trăite în condițiile de șantier special (să reținem, așadar, schimbarea echipamentului oraș-șantier, măsurătorile asupra corpului uman la încheierea lucrului, măsurile profilactice privind staționarea în zonele cu emanații radioactive, igiena corporală la încheierea orelor de lucru), loc în care se aplicau în premieră absolută multe tehnologii sau se armasu și se turnau ansambluri de betoane cu un specific distinct, deducem că omul aflat în postura de specialist, executant sau factor de decizie a trebuit să se adapteze cu rapiditate unor situații ce puteau să apară neprevăzute în practica tehnică.

La acestea mai adăugăm cunoașterea câtorva limbi străine, obligatorii în relațiile specialist-proiectanți-executanți.

Autorul cărții deoalează viața intimă cu evenimentele ei plăcute sau mai puțin, desfășurarea practică a pulsului

șantierului, cu șefi ce pot avea curențe educaționale, cu colegi dispuși a fi denigratori sau delatori, cu șmecheri dispuși să te tragă pe sfoară, eludând cerințe de ordin tehnic, sau profitând de neîmpliniri existente în lanțul organizatoric al activității din șantier.

În multe împrejurări, autorul a demonstrat că se bucură de un statut profesional de excelență, de un comportament loial față de angajatorul său și de un spirit de înaltă responsabilitate față de activitatea ce o desfășoară. Chiar dacă uneori nu i s-a dat dreptate, statura sa morală s-a impus, respectul subalternilor, al colegilor și al șefilor i-au asigurat un profil demn - profesional și social. Cu mulți dintre colegii străini a rămas prieten, iar cu localnicii - în raporturi de bună colaborare și respect reciproc.

Raportându-se la chestiuni foarte concrete, cartea nu abundă în tehnisme care să o facă un document destinat specialiștilor, ea poate fi citită cu plăcere, cititorul fiind părtaș la dialog, la trăiri, la problemele ce frământă pe autor.

Un român participant la Odiseea Cernobălului rămâne o mărturie pentru istoria de la sfârșitul de secol XX și început de mileniu III, este o fereastră prin care privim la un eveniment neobișnuit, apocaliptic, despre care ni se povestește cu franchețe și cu căldură umană.

Numeroase momente ale acestei perioade au fost immortalizate în fotografiile pe care cartea le încorporează în paginile sale, ele prilejuind plăcute aduceri aminte autorului, dar constituind și argumente grăitoare despre activitatea pe acest mare șantier al luptei pentru viață.

Încheierea „misiunii” este consemnată ca într-o filă de jurnal zilnic, filmul despărțirii de locurile marcate cu decenii în urmă de catastrofa rămânând să aștepte trecerea vremii care va șterge cândva și ultimele urme ale emisiilor de radiații de la sfârșitul de secol:

„În ziua de 15 aprilie, 2016, m-am trezit la ora 03.00 dimineața, mi-am făcut

programul de gimnastică, mi-am pregătit un sandwich și o cafea, apoi am intrat în baie, m-am îmbrăcat și am făcut o ultimă trecere în revistă a fiecărei încăperi din apartament, după care mi-am luat adio și am plecat la mașină. Aruncând o ultimă privire asupra blocului în care am locuit mai bine de doi ani și jumătate, am pornit mașina și, în orașul pustiu și întins luminat, am parcurs cu nostalgie fiecare stradă, până la pod, după care am accelerat, îndreptându-mă spre Kiev. Pe tot drumul, până la graniță, am rememorat traseul parcurs de atâtea și atâtea ori...

În aproximativ zece ore am parcurs 850 de kilometri și... m-am îndreptat spre vamă. Sosit foarte devreme, nu am întâlnit multe mașini înaintea mea și, ca niciodată, am trecut în România unde, când am spus că vin de la Cernobâl, mi-au dat drumul imediat, de frică să nu-i contaminez...

Am înnoptat în Suceava, la același hotel și în aceeași cameră, 109, rezervată mie de-a lungul anilor.

A doua zi dimineața, după servirea micului dejun, mi-am luat rămas bun de la fata de la recepție și am pornit spre Alexandria. Cam asta a fost totul...

Autor al altor două distinsc cărți - *Întâlnire la Indianapolis* și *Memorii indiscrete*, inginerul Gheorghe Ierini, venind și cu *Odiseea Cernobălului*, delimitează aria unor preocupări de profil nobil, în care gândul se înaripează, dorința de viață se avântă spre înălțimi, iar sufletul îi rămâne mereu tânăr, așa cum l-au cunoscut cei apropiați, cei dragi, de la începutul începuturilor...

Prof. Dumitru Ivan - director al editurii QUADRAT din Botoșani

„Lumea culorilor”

Biblioteca Județeană „Marin Preda” Teleorman și Cabinetul de psihologie educațională condus de psiholog Violeta Carmen Tapai, au organizat manifestarea „Jama pe uliță la Nanov”, care se înscrie în seria de activități și programe educaționale desfășurate sub genericul: „Atelierul de dezvoltare personală și creativitate pentru copii”. În programul zilei s-a aflat vernisajul expoziției „Lumea culorilor”, cuprinzând pictură pe pânză în culori acrilice și passe-partout-uri realizate de copii cu vârsta între 5 și 12 ani. Micii artiști și-au prezentat lucrările invitaților (părinți, prieteni, profesori), iar munca lor de creație plastică a fost explicată și exemplificată cu imagini din timpul întâlnirilor de lucru desfășurate în cadrul Atelierului de către coordonatorul lor, psiholog Violeta Carmen Tapai.

Remember

Magdalena Stoicescu

Cum să obții un autograf de la un poet renumit

Zi însoțită de aprilie 1991.

Prinși în vârtejul micilor noastre existente de luni până vineri și iar de luni până vineri, ne grăbim cu țețala celui care vrea să ajungă mai repede acasă, adică în el, chiar dacă acolo nu-l așteaptă nimeni. Mergem grăbiți de parcă fericirea nu s-ar afla decât în aceste două zile de la sfârșitul săptămânii. Cercul se învârtă și se închide mereu și nimic nu i-ar putea schimba direcția dacă nu ar fi petele de lumină sau de noroi pe care ni le aruncă „întâmplarea”.

Ziua aceea de miercuri, din aprilie 1991, nu a mai vrut să semene cu celelalte. Soarele a fost darnic cu ea.

Bulevardul Magheru e luminos ca un ou de Paști bine lustruit. Liceenii aflați în vacanță merg la cinematograful Scala, dar și la librăria Sadoveanu, din apropiere. Din curiozitate, sau, poate, nu numai.

Ora lansării cărții a fost anunțată, 13.30, dar, din obișnuință, coadă s-a format mult mai devreme și câțiva străini aflați pe trotuarul de vizavi o filmează cu interes. Unul dintre ei a aflat de ce se așteaptă acolo și totuși întreabă neîncrezător: Book? Book? și filmează înainte. Nu se știe niciodată la ce îi poate folosi.

Însetați de cultură la vedere după atâția ani secetoși, românii așteaptă răbdători. Asta au învățat bine. Titlul publicitar dat de editura Roza vânturilor: *Poezii alese de cenzură. Autor Marin Sorescu și figura deja cunoscută a poetului devenit nu de mult subiectul unei dispute televizate, îi atrage. Totuși, nu lasă zărele. Pentru că nu le este deloc indiferent și pe ei îi interesează tot, și dacă face politica și de ce și-a dat demisia din Uniunea Scriitorilor, mulți dintre ei fac aprecieri: „Ce obosit e și tras la față!”*

Sunt la coadă toate culorile politice: de la așa-numitele independente până la cele care nu-și fac nicio problemă din a nu fi independente, plus cele de mijloc.

Ușa librăriei nu s-a deschis încă, dar au apărut persoane cu volumul dorit în mână.

„Cunoscuții” – comentează coada. „Obligații” – zice cineva.

În sfârșit, intrăm. Toți deodată. Așa am învățat.

Doamnele bine intenționate care au ajuns mai târziu la coadă sunt deja în primul rând din față și zâmbesc poetului.

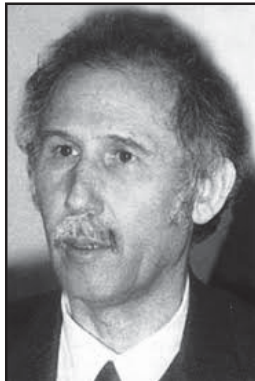
Cuminte ca un adolescent aflat în fața profesorilor, poetul comunică doar cu ochii. Din ei aflăm ce are de spus.

Mișcându-se neîncetat, ei privesc și acum lumea cu mirarea copilului care a descoperit Craiova de la înălțimea căruței în care a făcut primul lui drum lung, la ieșirea din sat.

Veșnica lor neliniște se oprește doar când directorul editurii îl prezintă ca pe un geniu în viață. Atunci parcă devine și mai mic pe lângă statuia scriitorului care este.

Marin Sorescu își recapătă mărimea când începe să vorbească.

Pentru că îl iubește, cercul din jurul poetului se strânge tot mai mult după ce s-au citit câteva poezii.

Remember Marin Sorescu, poetul cu „scîlpiri de geniu”

(29 februarie 1936 - 8 decembrie 1996)

În așteptarea autografului, admirația doamnelor e nemărginită, dar poate face rău uneori.

Poetul ia o scurtă pauză.

Sunt la ușă, deși am fost printre primii la rând.

Nu-i nimic, cu volumul în mână mă voi îndrepta spre sfârșitul săptămânii, iar celor care mă așteaptă cu prețiosul autograf le voi răspunde cu versurile cenzurate ale poetului: *Nu conați pe mine.*

Secvențe

De ziua lui de naștere, în februarie 1996, aproape vesel, Marin Sorescu mărturisise: *Cei 60 de ani care au trecut au fost niște ani de acumulari și poate de acum voi începe să pun pe hârtie niște lucruri extraordinare.*

8 decembrie 1996

Este anunțată plecarea scriitorului. Un film scurt o însoțește.

Camera de filmat îi încetinește și gesturile și mișcărilor și pașii, capul se întoarce încet, corpul are undiri de balerin. Marin Sorescu a intrat în istorie, spun ei și arată patul de spital din care sufletul poetului a luat-o înainte către cer.

10 decembrie 1996

Cimitirul Bellu. O altă întâlnire cu cititorii, la care poetul a întârziat. Convoitul mortuar a ajuns aproape de ora 15.

Pe tăblița neagră, pentru ultima dată scris cu creta, ca la școală, numele lui Marin Sorescu, ora înmormântării, 14.15 și un cuvânt, care desemnează locul: Academie.

Între celelalte nume, vreo șapte, opt, numele poetului, al cincilea, era singurul scris cu prenumele în față, ultima ieșire din comun.

În acea zi de iarnă, friguroasă, cu burniță spre însoare, s-a întunecat repede.

Plecare

Mă întorc cu față

Spre perete

Și le spun prietenilor

Îndurerată:

Mă întorc repede.

(Marin Sorescu).

Poesis

Nicolae Vălăreanu Sârbu

(Baia Mare)

Ochiul împarte...

măinile ei frumoase
îmi strâng anotimpurile în pumni
și nu le lasă să plece

noaptea mă descintă
de credința-n veșnicii
și adorm cu stelele-n brațe
să uit
când lumina se topește
în gândurile răstignite pe trupul
din pământul în care m-am născut

ochiul împarte cu tine privirea
și stă ascuns în unghiul de veghe
pînă la ivirea zorilor speranței
când se deschid porțile adevărului
și cineva mă strigă să vin repede;
„Iată raiul în care vrei să intri”

dacă voi nu m-ați crezut niciunul
eu v- am crezut pe voi toți ai mei
în fiecare anotimp îndumnezeit
pe care l-am strâns în pumni
și vi-l dăruiesc.

Sub un pseudonim local

Risipesc iluzii ascunse dincolo de realitate,
strâng în mâini frunze veștede,
toate culorile toamnei mă dor
cu nostalgia uitate acasă
pe hârtii volante, scrise.

Mă botez în cuvinte
sub un pseudonim local.

Nu vreau să mă recunosc vinovat
în versurile din poeme
înainte de cununie.

Nu vreau să știu de moarte
c-un nume real
și nici muzele n-o să le știu
în carne și oase.

Vreau să-i scriu mamei
cu gesturile naive de copil
necuvintele păstrate-n amintiri.

Nu știu nimic despre umbre

Cineva mă strigă cu nume necunoscut
și-n urechi curg sunete de flaut
pe care nu le percepe timpul
în care mă scald ca într-o mare
fără țărături.

Noaptea mă înfășoară și ea cu in
mielțul manual.

Nu știu nimic despre umbre
dar știu despre întunericul din lume
pe care nu-l vede nimeni din umbră
și nu-l scoate la lumină.

Toți cei care-l văd sunt orbi,
sunt înghețați de nepăsare și visează
prin vorbe.

Când o să se facă ceva
n-o să vă spun
mai bine scriu, să se păstreze.

Tu nu mai ai aripi

Își pune iubirile în cutii
și le dădea drumul pe apă

Vroia să fie liberă lângă mine
să nu mă mintă,
noaptea o dorea una de mireasă
cu brațele încolăcite după mijloc
și ochii în tavanul gândurilor,
le înghețuia flămînde între coapse.

S-a făcut dimineață
ca într-un turn fără clopote
din care zboară păsări de noapte
spierate de răsăritul soarelui.

Tu nu mai ai aripi
doar mîngăieri pe nervura vorbelor
care-mi schimbă ziua,
o botează în sângele luminii.

Tot ce o să scriu

Desoeri mă închid în sănătatea cuvintelor,
îmi plac tăcerile care se degajează
și rămân în miezul înțeleșului personal
în care inima pulsează pe note virtuale.
Sunetele vibrează cu aripile deschise,
cad în cântec,
le știu toate nuanțările
și alunecările dese în emoție.

Am pierdut ocazia să sar din vorbe,
să cuget la ce vor să spună
ca cel mai virtuos cititor
ce-și pulverizează prin gânduri
aroma cărților cu poeme
recitate cu sufletul plutitor.

Așteptarea curge precum apa

Tu locuiești într-un țint
dintr-o lume imaginată
în care femeile zâmbesc rar
și bărbații învață să le fure surâsul.

Eu rămân în acest univers cu decor,
un călător pe același drum
pe care trec pescarii la rău,
să-și vindece tumultul pătîmas
și peștii nu-l înțeleg.

Așteptarea curge precum apa
și clipocitul ei îmbracă tăcerea
c-un surâs închipuit
care vindecă răni.

Tu ai o iubire ascunsă

Noaptea a rămas în hăturile adăncii,
la început sunt păduri de fagi,
dar mai jos locuiește ecoul
care se trezește la orice strigăt și răspunde.

Nu-mi spune cum pătrunde soarele,
cu recunoștință sănătatea care alunecă pe muchii,
tot ce se întâmplă se rupe de casa unde dorm
fantele de la sfârșitul prevestit.

Tu știi cum alunecă vorbele mai repede decât
faptele,
în tine se petrec plecări și sosiri,
ești o inserare în cuvinte, care prinde floare
scrisă pe hârtie parfumată,
respiri întunericul într-un aer închiriat,
pe care nu-l plătește nimeni
și timpul se ondulează pe margini.

Tu ai o iubire ascunsă și eu o viață rămușoasă,
plină de căutări,
cu frunzele fac acoperiș gândurilor
sub care păsările își pun cuiburile
și clocesc viitorul.

Am vrut să șterg mulțimea de pete stropite,
cerul lasă roua să le învaluiască
de nu le mai deosebești culoarea
și totul se stinge.

Noaptea are zel de mireasă

N-am fost cum crezi
acum sunt
și cresc între noapte și zi cu câte un strop,
fierb într-o speranță de fructificare
de teamă să nu rămân sterp
ca un sufletet.

M-am socotit, am hotărât și am plecat
fără nicio supărare ori ruptură,
vreau să câștig ce n-am avut
și să împart înțelegerea cu inimă
într-un ritm cu care mă îndepărtez
de tinerțea iluziei.

Presat de fiecare clipă până la ultima
a rămas între mine și tine un întreg,
mărc ce nu cade.

Mă regăsesc în verbe de lumină,
să te ascult cîntînd la flaut
în toamnele vîrstei.

Și când mă privești pe ascuns
cu o mirare desenată subțire
ochii nu uită,
nu trădează,
noaptea are zel de mireasă.

Proză scurtă

Mihail Tănase

Televizorul copilăriei mele

Părinții mei nu au fost bogați... Lucra doar tata ca tractorist la Ocolul Silvic, mama fiind casnică și mai tot timpul cu mine prin spitale. Nu am avut norocul celor de bani gata, care aveau mai mult decât își doreau. Tin minte că atunci când am început să înțeleg rostul lucrurilor din jurul meu, primul a fost televizorul de pe masă în care viața transmisă alb-negru pe calea undelor era tristă. Era televizorul Venus 5, un televizor pe lămpi care se strica frecvent. Cedau lămpile. Știu că cea mai scumpă lămpă și greu de găsit era „lămpa cu căciulă” - PL500, costa cam un sfert din salariul de atunci. Părinții mei mereu îl chemau pe „nea Mitică”, singurul deparator pe o rază de 30 de km. Locuia la câteva case de noi. Venea cu geanta ticsită de piese și în câteva minute televizorul funcționa din nou.

La acest tv am urmărit serialul „Tarzan”, cu actorul de origine română Johnny Weissmuller și desenele animate cu „Mihaela” și „Gopo”. Mai târziu tata a făcut contract la Cooperativă și a cumpărat televizorul pe circuite integrate „Ort 251”, la care urmăream Campionatele Mondiale și Europene de fotbal transmise de Televiziunea Bulgară, la fel Studioul X cu filme de acțiune, Star Trek, Planeta maimuțelor și meciurile Stelei în Liga Campionilor, care erau transmise pe Tv1. Asta până în 1980, când comuniștii au început să interzică curentul electric.

Tot în acea perioadă apăruseră pentru export televizoarele TELECOLOR. Un unchi care lucrase în Libia a adus unul de acolo și era tare mândru de el.

— Marine, adu-mi și mie unul pentru copii, l-a rugat tata când am mers în vizită la el.

— Nu pot, mă, nene, că mă leagă ăștia, a răspuns unchiul.

Într-o zi tata a venit de la pădure și a așezat o folie transparentă de culoare verde peste ecranul televizorului și printr-un fumol gros al țigării spuse încet:

— Acum avem și noi televizor în culori...

La lumina lămpii

Este seară. Luminele orașului alunecă ușor pe răcoșii străzilor aproape pustii al sfârșitului de septembrie. Lăptou clipește intermitent, amintindu-mi că astăzi nu mi-am citit e-mailurile primite. Am deschis cartea „Agonie și extaz” scrisă de Irving Stone și îmi amintesc că de mult am citit în copilărie la lumina lămpii...

Aveam o vecină care era învățătoare într-un sat vecin și îmi aducea mereu cărți. Nimic nu-mi plăcea mai mult decât să citeșc. Și citeam continuu. Nu erau programe de televiziune ca acum, internet sau altceva, iar curentul electric era mai mult oprit.

Cărțile îmi umpleau timpul și singurătatea. Noaptea de iarnă erau lungi și părinții mei așteptau lămpa mai târziu pentru că nici gaz nu se găsia. „Spaga” exista și atunci când că trebuia să dai un bașciș gras celui de la Cooperativă ca să-ți dea gaz lămpant.

Ziua eram la școală, iar seara mă băgam într-o pilotă și mă amestecam cu personajele cărților mele: „Aventurile lui Tom Sawyer”, de Mark Twain, „Cireșarii”, de Constantin Chiriță.

„După douăzeci de ani”, de Alexandru Dumas și multe altele. Rupt de realitate, uitam neajunsurile de fiecare zi, dar reveneam la realitatea crudă până când somnul îmi pune plumb pe gene și mă cufundam într-o neînfințată turbure.

Într-o seară, când am venit tata de la pădure, m-a găsit plângând în beznă din cameră.

— De ce plângi, m-a întrebat el.

— Nu vād să citeșc, tată...

În bazinul lămpii mai era gaz doar de un deget. Cu gesturi largi a scos chibritul din buzunar și a aprins lămpa care a început să pălpăie ușor.

— O să se stingă și nu mai vedem să mâncăm, i-a reproșat mama supărată.

— Asta e, ne culcăm nemâncați, i-a răspuns calm tata.

— Lasă băiatul să citească... Ia, mă, și citește...

Văcuța și călugărul

După moartea mamei mele, eu cu Alina ne-am trezit singuri și cu gospodăria plină de orătănii: rațe, găște, curci, capră, măgar, vacă. Neștiutori în ale gospodăriei, am luat un vecin să ne ajute cu ele până când reușeam să le vindem.

În prima săptămână a murit capra, împunsă de vacă... Vecinul le legase prea aproape una de alta și a împuns-o. A treia săptămână a murit și măgarul. Dintr-o dată nu mai mânca, iar în final nu s-a mai ridicat de jos și a

murit. Doctorul veterinar a constatat că a fost înfometat în timp... Mai târziu aveam să aflăm că vecinul fura nutrețul și îl ducea la animalele unei rude de-a lui, iar nouă ne spunea că a potolit viațelile din curte.

Se apropia iarna și noi nu aveam nimic strâns pentru vacă. Știam că mama începea să strângă încă din vară, mergea la câmp, la pădure, cosea iarbă, o usca și făcea căpiță. La fel proceda după culesul porumbului. Tăia lujerii și îi făcea snopi, îi lega cu papură și apoi din aceștia făcea glugă din care pe timpul iernii da la animale să mănânce. Acum însă nu aveam adunat nimic. Atunci m-am gândit că nu e niciun loc mai bun în această lume pentru văcuța ca să iasă din iarnă decât în staulul mânăstirii. La vreo șapte km de locuința noastră este o mânăstire construită prin 1648 de Marele Vornic Dragomir.

Am vorbit cu pastorul mânăstirii, care cunoștea situația noastră și mi-a zis să o ducem acolo să o țină până dă colțul ierbi. A doua zi vecinul meu a legat vaca de ghioci și a dus-o la mânăstire.

Însă într-o dimineață geroasă de ianuarie ne-am trezit cu vaca la poartă. După câteva ore a venit un călugăr care ne-a spus că nu a văzut așa animal obraznic...

— O dat cu piciorul la ulciacă și o fugit de la mulsoare, se văieta bietul călugăr.

— Am căutat-o toată pădurea... Starețul nost o bănuim că o venit acasă și m-o trimis după ea... Aici erai, dihanie, ai?

După trecerea iernii, același călugăr ne-a adus-o înapoi cu un vițeluş lângă ea.

La pescuit cu Costel

...în memoria bunului meu prieten, Costel

Aveam în jur de zece ani. În acea vară nu plouase deloc și aerul era de nerespirat. Pământul ardea, iar piciorul se afunda până la gleznă în țărâna de pe drum. De la ora doisprezece și până seara nu mai vedeai țipenie de om pe afară. În fiecare zi prietenii mei de joacă alergau la baltă, la scâldat. Râul Sâi era la vreo patru-cinci sute de metri de sat.

— Mamă, vreau să mă duc și eu cu ei. De ce nu mă lași? Uite, Costel se duce și își ia baltă cu Anca și Luci, mă rugam de mama zilnic.

— Nu ai ce să cauți. Știi bine că ești bolnav și nu poți să te ții de ei. Vrei să te îneci ca a lui „cutare”, inventa ea un nume ca să mă sperie.

— Păi nu intru în apă, mamă, doar stau pe mal și mă uit la ei, insistam eu, doar-doar o voi îndupleca.

— Tu te auzi ce vorbești? Cum să stai pe mal pe canicula asta? Vrei să mori, Doamne fereste? Uită-te și tu, toate pășările au intrat sub lemna la umbră și tu vrei la soare.

Neîncrăzător, scoteam capul de pe prispă și vedeam cum într-adevăr toate pășările se adăpostiseră sub grămadă de lemne și suflau de cald cu ciocurile căscate.

— Lasă, că te-oi duce cu tată o duminică. Că și Dumnezeu ăsta nu mai dă ploaie odată să răcorească pământul.

Și mai trecea o săptămână fără să ajung la baltă pentru că duminica tata se lua cu treabă prin curte și nu mai mergea cu mine.

— Îmi coși și mie la mașină niște pungi? Vreau să mă duc la baltă, la pește. Dacă prind îți aduc și ție, îmi zice Costel într-o zi.

În mintea mea a încolțit din nou dorința de a merge la baltă.

— Dacă mă iei și pe mine, ți le cos, dacă nu, nu, am trecut eu la șantaj.

— Păi eu te iau, dacă te lasă tanti Marioara. Dar știu că nu te lasă.

— Nu știu, te rogi tu de ea. Tu ești mai mare ca mine și poate o faci să mă lase să merg cu tine.

Era ora zece dimineață. La ora doisprezece mama mergea la alimentară. Trebuia să ia „rația” zilnică de pâine care se da pe cartelă. Aveam o pâine și jumătate pe zi, câte o jumătate de pâine de persoană.

— Vezi că mă duc să iau pâine. Costele, mai stai și cu el până mă întorc, îl rugă mama.

Cum a ieșit pe poartă am și fugit în casă la mașina de cusut. Era marca „Ileana” și învățasem de la mama să lucrez cu ea. Am luat folia adusă de Costel și am început să cos după cerințele lui. Nu înțelegeam cum o să prindă el pește cu acei săculeți din nailon, nu văzusem niciodată. Știam că peștele se prinde cu undița.

— Lasă că o să vezi tu cât pește o să prindem și cum, a răspuns el nedumerit mi se.

Când s-a întors mama de la alimentară noi eram afară. Cuminți. Eu în leagănul din curte cu săculeții pentru prins pește sub fund și hotărât să nu-i dau lui Costel dacă nu o

făcea pe mama să mă lase la baltă și Costel lângă mine, pe o buturugă.

— Tanti Marioară, îl iau și pe Mihai cu mine la pește, că nu stăm mult, și-a început Costel pledoaria.

— Stăm pe partea dinspre pădure unde este umbră...

Mama nici nu voia să audă. Își făcea de lucru prin curte.

— Nu intrăm în apă, nici eu nu fac baie. Ne ducem doar să prindem pește.

— Îl las cu tine că ești mai mare. Hai, du-te, că ți-o fi de cap. D-aiă mi s-o zbate mie ochiul.

Nu am așteptat să zică a doua oară, că deja eram amândoi pe bicicleta lui Costel. Drumul serpuia printre culmi de pe marginea Săului. Un miros de alge și alon îmi înviora sufletul dornic de aventură. Vreo cinci-șase copii se bălăceau în apa limpede și îl strigau pe Costel.

— Mă duc la pește, astăzi nu vin la scâldat, le răspunde el în trecere.

Am ajuns la niște ochiuri de apă în care orăcăiau broaștele. Nu era niciun pic de umbră. Costel o mințise pe mama că mergem pe partea cu pădurea, ca să mă lase.

— La aici sapca mea, să nu te ardă soarele. Știi cât pește este în lacul ăsta? Nu știu, că nu ai de unde, dar o să vezi.

În fundul săculeților din plastic puse mămăligă, apoi îi băgă în apă cu gurile desfăcute.

Peștii intrau să mănânce și atunci Costel ridica săculeții în care se zbateau zeci de pești. Eram fascinat de ce vedeam.

— Vezi? Ce ți-am spus eu, m-a întrebat el mândru.

Puteam să văd peștele cum intră și mănâncă la mămăligă. Din când în când, câte o broască mă îndrăzneală venea și se fixa de gura săculeților. Atunci Costel o împingea ușor cu un băț. Până seara cred că am prins două kg de pește pe care l-am împărțit când am ajuns acasă, deși eu nu contribuiseam la prinderea lui.

— Tu ai cusut sacii, mi-a șoptit el la ureche, să nu audă mama.

Noaptea am făcut febră. Mă arse soarele aproape peste tot. Fața, brațele și picioarele erau roșii ca focul și mă usturau. Mama mă dojenea continuu și nu știa ce să-mi facă.

— Na, că te-a săturat de baltă acum, că mă înnebunisei de cap. Îți place acum?

Știam că am greșit și nu mai scoteam un cuvânt. Înduram docil totul. Eram fericit că am fost la baltă.

Plopul

Era un început de vară, poate prea călduros pentru acea dată din calendar. Fiecare gospodar se apuca din timp de grădinărit pentru că vremea de afară o cerea. Parcă era o întrecere: cine pune legume mai din timp și din cât mai multe soiuri.

Aveam și noi grădina. Părinții mei puneau roșii, ardei de tot felul, castraveți, vinete, varză, din toate câte puțin și toamna făceau bulion, puneau la murat pentru iarnă. Răsadurile le cumpărau din piața comunală.

Într-o zi, mama a terminat mai devreme cu grădinăritul și a venit să pună masa, să mănâncă. Dintr-o dată a început un vânt violent dinspre nord. Tot ce era prin curte a zburat în toate părțile și nu se mai vedea cerul de praf. Mama a închis ușa și ne-am așezat la mese. Dinspre grădina s-a auzit o trosnitură urmată imediat de o bufnitură de parcă ceva greu ar fi căzut din cer. La scurt timp ne pomeneam cu o vecină că intră val vârte pe ușa.

— Vezi, Marioară, ce-mi făcu plopul tău? Dacă mă omora, fată?

Între grădinile noastre, pe lângă gard, fiecare avea pomi fructiferi. Corcoduși, pruni, piercici, vișini, caiși, gutui. Noi, pe lângă toți aceștia, mai aveam un plop foarte înalt și gros din care tata voia să facă scândură pentru gard.

— Ce ți-a făcut, fată, ce ai, o întrebă mama nedumerită.

— Hai în grădină să vezi. Toată via mi-a pus-o la pământ și este și peste răsadul de varză.

Vecina noastră era o băbuță tare artăgoasă, dar cu suflet bun. Moșul îi murise cu ani buni în urmă și când își amintea de el mereu răbufnea:

— Mai bine că a murit, că poate și acu mă bătea. Bătaia de-am luat-o eu de la el nu l-o doresc la nimeni.

Avea doi copii, gemeni, o fată și un băiat. Fata era căsătorită la Lița, era aproape și o vizita din când în când. Băiatul era însurat la Constanța și în șaisprezece ani a vizitat-o o singură dată.

— Mihăiță, mai scrie-mi și mie o scrisoare lui Măru, mă ruga ea în fiecare lună plângând.

— Poate acum o să-mi răspundă, cine știe...

Îmi dicta scrisoarea în care îi spunea toată durerea și dorul de mamă, rugându-l de fiecare dată să vină acasă, să-l mai vadă până nu moare.

De multe ori îi puneam câte 50 de lei din puțina ei pensie de la C.A.P.

Adusă de spate de bătrânețe, a ieșit din bucătărie urmată de mama, apoi de mine. Ajunși în grădină am văzut dezastrul: plopul fusese scos din rădăcina de vântul puternic și trântit peste gard, peste vie și peste răsadurile vecinei. De aici și furia ei.

— A căzut lângă mine, aoleu, aoleu, ce mai mă fac eu acum.

— Păi cu ce sunt eu de vină? Te certă cu mine că l-a trântit vântul? Tu mulțumește-i lui Dumnezeu că nu te-a omorât, că grădina o faci la loc, i-a zis mama.

A doua zi ai mei au ridicat plopul de pe hotar, iar în duminica următoare i-au cumpărat răsad din piață și au ajutat-o să-și planteze.

Moromețiana

Marin Iancu

Marin Preda. Personaje ignorate (X)

Busuioac - Moromeții, II. Un „farsor lamentabil”; membru în Frontul Plugarilor, cu apartenență la religia baptistă. „*Dar alde Busuioac, care e un fel de șef, nici nu știe să citească. Dar el stă cu cartea în mână și se uită în ea, adăugând Moromețe, subliniind comedia cu sprâncenle.*” Valențele expresive ale imaginilor din descrierea acestui personaj pun în evidență suferința și starea dramatică a lumii celor săraci. „*Busuioac ajunsese bisericos datorită unei întâmplări destul de ciudate, petrecută cu mulți ani în urmă când într-o zi se apucase să dregă un perete al casei și puse copiii și muierea să aducă pământ galben de la vâgâni, să-l amestece cu paie și balegă și să facă din acest amestec un soi de cărămiți cât toate zilele de mari numite chirpici. Era într-o zi de vineri și muierea se împotrivi: nu vroia să lucreze vinerea. Busuioac se infurase, o înjurase atât pe ea cât și pe sfânta vineri și spusese că da, să fie păcatul lui, să-l munească pe el dracii pe lumea ailaltă, dar până una-alta să pună muierea mâna și să pregătească pământul, să n-astepte să pună el mâna pe vreun rețel.*” A doua zi cel mai mic dintre copii, o fetiță, începu să se plângă de o zgârietură la picior căpătuită asemenea în timpul când frământase pământul, dar nu se sinchisi nimeni, asemenea zgârieturii căpătuită aproape în fiecare zi. În noaptea următoare însă, fetița avu un somn chinut, iar femeia se deșteptă îngrozită și povesti bărbatului că a visat-o pe sfânta vineri amenințând. Copilul muri în călduri mari și Busuioac se împănătă și începu să se ducă la biserică. În timpul liturghiei stătea smerit și tot timpul se închina.” Personaj cu un profil tragic, Busuioac apare ca o altă ipostază a lumii rurale aflate într-un moment de impas al existenței. Romanul se poate defini nu doar prin dramele de conștiință ale personajelor, ci și prin paginile de atmosferă, pe care le generează în memoria cititorului.

Calistrat - Cel mai iubit dintre pământeni. Membru al echipei de deratizare, un personaj deklasat, fără scrupule, de aceeași speță cu Bacaloglu, „*un soi de demoni meschini*”. „*Urișul (...) avea o expresie parcă explozivă, în orice caz afișată ca fiindă lui obscenă, cu un fund ca de muiere, care s-a îngrășat peste măsură, părea tot timpul sub presunerea unei mari nevoi de a vorbi.*” În timpul intervenției echipei de deratizare, „*grasul Calistrat topăia de repulsie ferindu-se de ceilalți șobolani, care, căutând prin toate părțile vreo găură de scăpare, se urcau pe pereți, reveneau peste mesele goale, săreau chițcăind ...*” A făcut un an de închisoare pentru că „*a violat o curvă*”, după cum zice Vintilă. După un recurs extraordinar i s-a anulat de la dosar condamnarea la 7 ani închisoare, fiind reprimat ca maistru la uzină. Personaj cu o evoluție imprevizibilă, Calistrat este omul ce aparține unei lumi a subteranei, dominată de violență și barbarie. Temperament sălbatic la început, individul simbolizează posibilitatea omului de a aspira la un alt statut social, propriu unui anumit nivel al umanului, fiindu-i prioritară de acum cu totul alte valori morale. Amestecul de cruzime și milă, de brutalitate și exasperare, de umilință și umor grotesc oferă paginilor romanului pulsații dintre cele mai intense.

Cancea - Delirul. Redactor la „Ziua”. Responsabil al rubricii Palatului de Justiție, un ins aproape pitoresc, „*un bărbat nu cu mult mai mare decât Ștefan*”. Ziarist apreciat pentru cronicile sale, „*totdeauna interesante.*” „*Îi plăcea să bea și își risipea leafa la hipodrom umblând apoi cu cerșitul prin redacții, fiindcă nu mai avea cu ce să mai mănânce...*” Risipitor („*și risipește banii într-o singură zi*”) și neglijent, cu mișcări suflutești neașteptate, Cancea reprezintă imaginea intelectualului căzut pradă lumii mondene și unei vieți frivole. Adept al amorului fugar, Cancea sugerează, prin trăsăturile sale caracterologice („*foarte stricat*”), apartenența la o tipologie specială a insului cu gustul vieții libertine, scriitorul confirmând, și prin conturarea acestui personaj, vocația de evocator al Bucureștiului.

Ambrozie Cazaciuc - Intrusul. „*Paznic de noapte, cu perspective de a deveni de zi*”. Corupătorul Mariei. „*Era (...) un zhanghiu, cu spinarea lată, cu gâtul scurt și puternic și cu burta trasă ca la ogari*”, „*fosilă*” și „*hoarde primitive*”. Individ malefic, axat pe forța fizică, descins parcă dintre personajele negative ale literaturii lumii, stăpân absolut a trei femei, ținute într-un fel de „*harem sălbatic*”, brutalizându-le și impunându-le „*un concubinaj de stilie*”. Ambrozie este „*un individ cu aureolă negativă de personaj malefic*”, desprins dintr-un basm nefast, exponent al unor forte cosmice obscure. Se dovedește, în acest sens, cu totul remarcabilă descrierea psihologiei abisale, cu deschideri către spații întinate și terifiante în suflet. Atenă la detalii, Marin Preda observă și construiește prin astfel de personaje o lume de figurate, adesea ridicolă în sine și prin atitudini, feroce, în felul ei, cu elemente de grotesc, la nivelul căreia ridicolul cade ușor în latura sumbră, amenințătoare. Din perspectiva Mariei, Cazaciuc intruchipează nivelul primar, al dependenței, al pângării dragostei și al reducății la existența empirică, subconștientă, după cum, în viziunea lui Călin, personajul simbolizează nivelul existenței gregare, realizându-și în mod absolut și exclusiv atât apetiturile sexuale, cât și voința de putere. Profitor meschin al ignoranței și slăbiciunii unor oameni încă neadaptati stilului modern de existență, fără rădăcinile apartenenței la vreun tip de spiritualitate, dialogul cu el este restrâns exclusiv la abordarea lui în termeni care îi sunt proprii: violența.

Căprioara - Cel mai iubit dintre pământeni. Studentă în anul Ier. Prietena din facultate a lui Victor Petrini; „*...fată de o frumusețe deosebită (...), care semăna și la trăsături și în firea ei cu o căprioară*”. Femeie ca desăvârșire a formei și lipsă totală a conținutului ideatic și afectiv, frumoasă, docilă și indecisă, Căprioara reprezintă o imagine a prostiei absolute, cu consecințe vitale dezastruoase, „*o coală albă pe care nu se inscrie nimic*”. Tribulațiile sentimentale ale Căprioarei sunt descrise cu o minuțioasă retenție, fără exaltări, pe tonul cel mai potrivit, cu o perfectă adecvare la situațiile date. Retrasă la țară, îl însăla pe Victor Petrini cu un medicinist, ca în toamnă, cei doi îndrăgostiți să se întâlnească pentru ultima oară la Universitate,

părănd hotărâți să rămână împreună. Însărcinată cu medicinistul, tână studentă devine victima unui avort clandestin, după care, la scurt timp, aceasta să dispară într-un mod cu totul misterios. Se presupune că a fost ucisă, cadavru ei nemăfiind găsit. Eroina acceptă să se lase târâtă de impulsuri imediate, trezindu-se victimă a curentului pasional. Condiția perfecției feminine e starea pură, timpul însă însemnând pentru protagoniste sale - prin exercitarea funcției erotice - o involuție spre planul mediocre al vieții, o coborâre din idealitate. Descoperim în această adevărată a lui Petrini față de Căprioara ceva din reacțiile lui Ștefan Gheorghidiu în fața plantitudinii și banalității comportamentului lui Ella, din *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu, unde drama se naște din dezacordul între idealismul bărbatului și inferioritatea femeii. La Marin Preda, cu deosebire în *Cel mai iubit dintre pământeni*, femeile contrariază prin opțiuni și atitudini, gesturile lor pendulând între poli opuse (dăruire - nepăsare, adorație - ură), și toate acestea din rațiuni misterioase, inaccesibile bărbatului. Marin Preda se dovedește un portretist magistral al adolescenței, al femeii necăsătorite, al celei căsătorite și al celei „divorțate” sau pe punctul de a fi astfel, al candorii, al perversității, al miracolului, al absurdului feminin, al femeii la trezeci, la cincizeci, la saizeci de ani; al cinismului, al dărării sincere, al inteligenței, al farmecului și al prostiei.

Doctorul Chirescu - Risipitorii. „*Un medic mai în vârstă, dar ranchiunos și în mod absurd invidios de activitatea științifică a colegilor săi*”. Director al spitalului, criticat și schimbat din funcție pentru gestionarea defectuoasă a problemelor presupuse de funcționarea spitalului. Fără prea multe detalii de portretizare, figura doctorului Chirescu se definește doar prin banalitate și printr-un stil rigid în raporturile cu personalul spitalului. Personaj secundar, Chirescu contribuie la dezvoltarea imaginii contextului în care acționează doctorii Munteanu, Sârbu și Drăghici.

Tanti Cecilia - Risipitorii. Structură profund mizantropă, sora cea mare a mamei Constanței, victimă a unei experiențe erotice feminine nefericite, care îi tulbură periodic liniștea sufletească și viața conjugală.

Dom' Chiriță - Cel mai iubit dintre pământeni. Vecin cu bunicii lui Petrini, de care îl despărțea doar un gard. „*Bărbatul, maistru electrician, avea și el templele brumate, dar niciun pic de distincție*”. Alături de soția sa se arăta de o pasivitate imperturbabilă, „*ca un cărușat, fără ocea tentă de asprime virilă a celor care, pe drumuri, se călesc sub ploii și vânturi reci...*”

Madam Chiriță - Cel mai iubit dintre pământeni. Își însușește soțul în vizită la bunicii lui Petrini; „*...o doamnă încă tânără, cu chipul arămiu (...), fără riduri, dar cu părul albit complet, însă bine coafat...*” O doamnă distinsă, cu o anumită filosofie în glas și, fără să-i altereze esența, cu exclamații de ironie simulat afectuoasă în întrebările pe care i le adresa lui Victor Petrini.

Consemnări

Pariul meu

Mușc barbar din coliva adusă de la Turnu Măgurele. Morții neamului meu, cu precădere mama, au parte de pomenirea noastră, a celor încă vii. Mestec fără grabă, dumițați au gust de lacrimi, de dor... au gustul dușilor mei dragi.

Cândva, prin anii '30, a trăit un om credincios și curajos, Teodor Tiron¹. Credința sa în Hristos l-a transformat într-un proscris pentru armata romană, așa că sârmanul a sfârșit azvârlit în foc. După vreo 50 de ani, Iulian Apostatul², ultimul împărat păgân al Imperiului Roman, a ordonat, în prima săptămână a Postului Mare, stropirea alimentelor din piețele Constantinopolului cu sângele jertfit idolilor. Într-o astfel de noapte urgisită, Tiron îi apare în vis arhiepiscopului Eudoxiu cerându-i să le spună creștinilor prigoniți să nu cumpere nimic din târg și să mănânce doar grâu fiert cu miere. Aia a fost coliva dintăi a lumii creștine, una născută din represaliile stăpânilor orbiți de fanatismul religios.

Mie, mama mi se înfățișează mereu în plăsmuirile onirice nopțatice și mă fixează cu cea mai tristă privire din lume. Nu mi-a vorbit niciodată de dincolo, tace întruna, semn că i s-au terminat cuvintele înainte de plecare. Mă trezesc întotdeauna înghețat de spaimă și nu știu încotro s-o apuc...

Mușc barbar din coliva adusă de la Turnu Măgurele și mă întreb de ce nu mi se arată semnul dumnezeirii...

Demult, filosoful Blaise Pascal s-a tot frământat încercând să înțeleagă ceea ce nu poate fi înțeles. Zbuciumul lui sufletească a zămislit un *pariu* care îi poartă numele.

Și a postulat francezul că *dacă crezi în Dumnezeu și Dumnezeu există, o să fii răsplătit cu o viață veșnică în rai, deci un câștig infinit*. Lucrurile sunt simple, ne aflăm în prezența idealului - Dumnezeu există și muritorul de rând crede în El -, veșnicia paradisiacă nu presupune, iată, decât credință!

Dar *dacă nu crezi în Dumnezeu și Dumnezeu există, o să fii condamnat la un iad veșnic, deci o pierdere infinită*. Aici, lucrurile se complică nițel, iar necredinciosul, ateu adică, va cunoaște pedeapsa divină și, prin urmare, flăcările iadului. Dumnezeu nu se dezvăluie ca un ins ranchiunos și răzbuțător - nu ești tu mine, ești impropriabil! Culmea, eternitatea te așteaptă și într-un caz și în altul, numai confortul diferă.

A treia ipoteză are în vedere nonexistența divinității - *dacă crezi în Dumnezeu și Dumnezeu nu există, nu o să fii răsplătit, deci o pierdere finită*. Sau cum se pot înșela unii, naivii cu osebire... Vasăzică, Dumnezeu e un fel de negustor, pentru care răsplata înseamnă totul: „*Crezi în Mine, te răsplătesc, nu exist, caută-ți alți idoli, nicio pagubă!*” Ce mult seamănă Atotstăpânitorul cu noi, pământeni!

În ultima variantă, nimeni nu are de pierdut: *dacă nu crezi în Dumnezeu și Dumnezeu nu există, nu o să fii răsplătit, dar ți-ai trăit viața așa cum ai vrut, deci o pierdere finită*. Ioc credință, ioc Dumnezeu, viața e un rai, nu? Trăindu-ți viața după cum ți-a dictat inima, restul nu mai contează! La naiba cu promisiunea ființării de apoi, s-o caute alții! De aceea, trăiți-vă viața cum vă pofteste sufletul și lăsați-l pe Al de Sus în seama teologilor, ca obiect de studiu ori de manipulare a maselor. Fiindcă, mă tem, noi l-am creat pe El, nu invers...

Doar astfel pricep muțenia mamei, refuzul ei de a-mi vorbi, nu l-a întâlnit *acolo* pe Dumnezeu și ce altceva să-mi zică? Că a nimerit într-un gol infinit? Păi pierderea oricum s-a produs, eu sunt orfan... Și propriul meu pariu, și ăla necăștigător.

Mușc barbar din coliva adusă de la Turnu Măgurele. Mă izbește gustul amar, de fiere, parcă aș înfuleca felii de moarte... Pe unde o hălădui Dumnezeu, ce treburi o avea de nu-mi răspunde?

¹Tiron înseamnă *tânăr recrut*

²A domnit între anii 361-363

Marian Nazat

EMINESCIANA

● Spectacole de poezie și muzică ● Recitaluri lirice ● Expoziții tematice ● Ziditorul de limbă românească - eseuri ●

Marți, 15 ianuarie, am avut șansa de a participa în municipiul Alexandria la câteva manifestări organizate de principalele instituții de profil, cu prilejul Zilei Culturii Naționale, aleasă să coincidă cu cea de naștere a „Lucașărilor poeziei românești”, Mihai Eminescu. Mai întâi, am fost prezent, în cursul dimineții, la Biblioteca Județeană „Marin Preda”, acolo unde, în prima parte, s-au deschis mai multe expoziții: „Eminesciana” – grafică de Costel Lupu, „Eminesciana eternului frumos”, cu reviste editate de artistul Mihai Cătrună, „Eminescu, eternul Eminescu...” – documente aparținând publicistului Ștefan Stan, „Ex-libris Eminescu”, din colecția Teodor Săceanu și „Eternul Eminescu” (cărți). În continuare, poezii Nicoleta Milea și Florea Burtan au citit versuri de mare sensibilitate din creația proprie. Un interesant eseu a prezentat apoi criticul literar Ana Dobre, punctul de plecare al analizei constituindu-l întrebarea: „A fost Mihai Eminescu un poet religios?” În opinia criticului, „fără a fi un mistic, poetul care a sintetizat cel mai bine în creația sa suflul românesc (...) a fost atins de starea de religiozitate”, idee susținută cu exemple concrete de versuri. În incheiere, mai mulți elevi de la Colegiul Național „Mircea Scarlat” au oferit un program literar-muzical inspirat de viața și opera scriitorului aniversat.

Manifestările dedicate Zilei Naționale a Culturii și poeziei nepereche au continuat după-amiaza, la sediul Centrului Cultural Teleorman. Programul a început cu prezentarea, pe un fondul unei mini-expoziții plastice, a unui proiect internațional derulat de Centrul „Pro Arte”, prin eforturile artistului Tudor Șerbănescu. Treccrea spre Mihai Eminescu a făcut-o criticul Ana Dobre, care a afirmat că cel ce este considerat a fi „spiritul tutelar al literaturii române rămâne actual prin conținutul gândirii sale, prin mintea lui genială”. Jurnalistul Ștefan Stan, pornind de la faptul că la Eminescu poezia și ziaristica au reprezentat vocații paralele, s-a referit la publicistica acestuia îndeosebi în anii din redacția „Timpului”, esența articolelor sale fiind și astăzi de mare actualitate. Cum este firesc ca Eminescu să fie omagiat prin poezie, Nicoleta Milea, Florea Burtan și George Băicoianu au contribuit la atmosfera festivă cu versuri din creații personale, adevărate evenimenturi. Partea artistică a inclus recitalul de poezie eminesciană al lui Marcel Stănescu și momente emoționante susținute de mici elevi instrumentiști ai Școlii Populare de Arte din Alexandria, sub direcția coordonare a prof. Iulian Tismănar. Ca și la alte acțiuni culturale asemănătoare, în incheiere, Trupa „Arhaic”, condusă de Nicolae Doboș, a încântat participanții, interpretând într-un stil inconfundabil piese folk de mare popularitate.

Ziua Culturii Naționale a fost marcată, de asemenea, la Muzeul Județean Teleorman. Aici s-a organizat „Ziua porților deschise”, pentru a putea fi vizitate grațios expozițiile permanente și temporare din sediul instituției. O mini-expoziție intitulată „Eternul Eminescu” a reunit cărți poștale, ilustrate maxime și simple, plicuri și mărci filatelice aparținând colecționarilor alexandreni Gheorghe Chircu și Ion Crancea.

Ștefan Stan

In memoriam Tudor Cristea

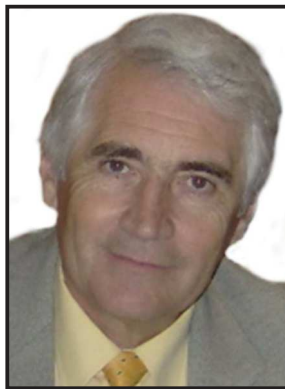
Unul dintre cei mai iubii și respectați scriitori și profesori, poetul, prozatorul, criticul și istoricul literar, fondatorul unor reviste culturale și al unor cenacluri literare, Tudor Cristea, ne-a părăsit. În noaptea de 31 decembrie 2018 spre 1 ianuarie 2019 - subit, vorba lui Șerban Cioculescu - l-a răpit dintre cei dragi, dintre rude, prieteni și admiratori pe Omul și Scriitorul care a fost și va rămâne în conștiința celor care l-au cunoscut prin măreția spiritului său.

După școala elementară în Jugureni-Dâmbovița, satul de origine al tatălui, după liceul - azi, Colegiul Național „Vladimir Streinu” - din Găești, după absolvirea Facultății de Limba și Literatura Română a Universității din București (1970), Tudor Cristea alege să fie profesor în Găești, din 1990 la Colegiul Național „Vladimir Streinu”, opțiune ce l-a îndepărtat de Capitală, de centrul lumii literare.

Excelent profesor, continuă să creeze literatură după debutul în revista „Argeș” din Pitești (1968), reddebutează în 1971 în „România literară” la rubrica lui Geo Dumitrescu „Vă propunem un poet”. În 1976 îi apare volumul de versuri *Astrul natal*, premiat la cea de-a doua ediție a concursului de debut al Editurii Eminescu. Treptat, Tudor Cristea devine o voce distinctă, originală apreciată în literatură contemporană. Apar, rând pe rând, volumele de versuri *Tintă vie* (1979), *Tabloul cotidian* (1983), *Conturul speranței* (1987) urmate, în 1989, de romanul *Porțile verii*, toate la Editura Eminescu.

Carierea de profesor îl determină probabil să abordeze critica literară, încet dar sigur devenind un critic apreciat și respectat (volumele *Parte și întregul* - 1999, *Chipul și oglinda, eseuri de critică și istorie literară* - 2005, *De la clasici la contemporani* - 2008, *Arta derivei. Tablete, consemnări, resemnări* - 2011, *Revizuirii și consemnări* - 2012). Autor al unor eseuri critice din care reiese originalitatea criticii sale: nici iconoclastă, nici demolatoare, nici negativistă, ci disociativă, ocolită de idiosincrazii, marcată ici-colo de spiritul didactic în excelente expozeuri trădându-l pe practician - o viață profesor la Colegiul Național „Vladimir Streinu”. Sunt, de asemenea, apreciate de criticii contemporani stilul academic, expunerea clară, lovinesciană a judecăților de valoare în interpretarea și evaluarea operelor literare asupra cărora s-a oprit. Mai degrabă camilpetrescian, în linia „găeștenilor” Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu, Tudor Cristea a fost un vizibil oponent al criticii așa-zis creatoare a lui G. Călinescu. Majoritatea cronicilor sale a apărut în revista țargovișteană „Litere” pe care a întemeiat-o în 2000 cu câțiva colaboratori și amici, în „România literară” sau în „Lucașărilor” (de dimineață).

Tudor Cristea nu a fost un izolat în turul său de fildeş. Prin revista „Litere”, prin salonul literar al Societății Scriitorilor Targovișteni (2005-2018), el a fost animatorul culturii scrise

dâmbovițene, mulți, dacă nu majoritatea, considerându-l a fi mentorul care le-a condus cu autoritatea sa pașii în creația literară. A fost un om al Cetății, dedicând din timpul său prețios comunității, presei locale și naționale, școlii ce a fost onorată să-l aibă profesor. Numeroase distincții au răsplătit întreaga sa activitate, pe niciuna însă nu a pretuit-o mai mult decât respectul, admirația și dragostea concetățenilor și a emulilor săi.

Deplângem cu toții trecerea în Absolut a marelui om, scriitor și prieten care a fost Tudor Cristea. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

E. Șt. Citeț

Revista revistelor

Alte două reviste din Ardeal

■ *Discobolul* (nr. 247-248-249/2018). Avându-l ca redactor-șef pe Aurel Pantea, iar ca director de onoare pe Ion Pop, revista din Alba Iulia vine, trimestrial, cu un conținut de înaltă tinută. Din acest ultim număr, am reținut, în primul rând, paginile de versuri, semnate de: Aurel Pantea, Ion Hirghidus, Virgil Todocăș, Silvia Dachin, Mihaela Meravei, George Ninu Elian, Gheorghe Botzan, Constantin Stancu, Mircea Anastasie Borcan, Raul Constantinescu, Camelia Ardelean, Marian Daniel și Luca Cipolia (care se autotraduce), paginile de proză, semnate de Cornel Nistea, Mark Voinescu, Răzvan Nicula și Ion Dan Bălan, dar și fragmentele de roman semnate de Dumitru Hurubă și Gheorghe Jurcă. Ne atrag atenția și câteva eseuri, semnate de Iulian Boldea („Suferința ca spectacol: Emil Botta”), Nicolae Oprea („Al. Cistelean și critica criticii”), Titu Popescu („Gabriel Chifu și elegia timpului”), Ionel Pop („Mihail Sadoveanu - Spațiul literar”), precum și celelalte cronici literare, semnate de Al. Cistelean, Mircea Popa, Cornel Nistea, Mircea Bărsălu, Monica Grosu, Adina Curta, Antonia Bodea și Mihaela Meravei. Restul, și apoi, articolele semnate de Ion Pop („Un moment tragic din istoria Bucovinei de nord”), Ioan Scurtu („Regina Maria și Conferința de Pace din 1919. Vizitele la Paris și Londra”) și Nicolae Bolea („Dr. Ioan C. Pop. Primul prefect al județului Alba de după Marea Unire”), Liana Cristea își continuă eseu „Paul Goma, «Bonifaciu»”, Mircea Stăncel se ocupă, la rubrica „Piața cărților”, de Petre Stoica, Ion Hirghidus și Cornelius Drăgan, Dumitru Velea vine „Cu și despre două scrisori ale lui Gary” (Ion D. Sîrbu), iar Ieronim Muntean evocă „Liceeni albailuieni de altădată” (Alexandru Borza și Horia Teclucescu) Alte semnături: Ruxandra Diana Dragolea, Roxana Pavonescu și Vasile Moșoiu. Revista este adresată de Ion D. Sîrbu lui Dumitru Velea, la 30 noiembrie 1979, desprindem această remarcă: „Noi am parcurs secolul XIX sărind câte zece trepte deodată; avem imense goluri, și cantitative, și calitative. Conachi e la coada lui Alecsandri, acesta îl împinge din spate pe Caragiale și tatăl la colțul străzii, sosit, ca în desenele animate, pe Mărei Caragiale și pe Urmuz.” (sic!). Avea dreptate, desigur, dramaturgul...

■ *Miscarea literară* (nr. 4/2018). Conduș de Olimpiu Nuşfelean (director) și Ion Pintea (redactor-șef), revista din Bistrița s-a renouat, mai ales, prin sobrietate și acuratețe. Ultimul său număr îl sărbătorește pe academiianul Ioan-Aurel Pop, ales anul trecut președinte al Academiei Române, prin câteva articole ce-i sunt dedicate, semnate de Ioan Chirilă, Irina Petraș, Mircea Popa, Menuț Maximilian și Mircea Gelu Buta, alături de un articol al său („Politica faptului împlinit în crearea României moderne”), de un interviu (realizat de Olimpiu Nuşfelean) de un curriculum vitae. O altă secțiune cuprinde comentarii la cărți semnate de Aura Christy, Ioan Stanomir, Mircea Platon și Lucian Boia, iar Mircea Popa, Ion Buzășoi, Iosif Iulian, Adrian Onofreiu, Mircea Darosi și Macavei Al. Macavei sunt prezenți cu articole dedicate Marii Uniri. De asemenea, găsim pagini de versuri, semnate de Laura Gherman, Viorel Bucur, Ioan Baba, Vasile Barbu, Gabriel Băbuț și Nedeljković Terzić, pagini de proză, semnate de Alexandru Jurcan, Ana Niculina Ursulescu, Alexandra Ionuța Andreuc și Eugène Gidal, precum și numeroase cronici literare, semnate de Olimpiu Nuşfelean, Andrei Moldovan, ViCTOR Constantin Măruțoiu (Teofil Răchiteanu: „Împărat singurătății”, versuri), Mircea Moț, Constantin Mănuță, Virgil Rațiu (Stelian Tanase, „Nocturnă cu vampir Opus 1”, roman), Cornel Cotașu, Iacob Naros, Nicolae Suci (Ion Brad, „Lecturi particulare”, vol. I și II, cronici și recenzii), Icu Crăciun și Jenita Naidin. În fine, alte contribuții sunt semnate de Mircea Popa („Două poezii utate ale lui George Cosbuc”), Iacob Naros („Războiul și Marea Unire în opera lui Liviu Brebeanu”) și Laszlo Alexandru („Cu Dante în Paradis”, continuare din numărul anterior). Alte semnături: ViCTOR Știr, Ovidiu Pecican, Ion Radu Zăgreanu, Nicolae Vrășmaș, Ionela-Silvia Nuşfelean și Aurel Podaru. Din editorialul lui Olimpiu Nuşfelean, „Literatura a ținut pasul cu secolul”, reținem ultimul paragraf: „E greu să ținem pasul cu istoria. Cu aceea aflată în plină desfășurare. Dacă pașii noștri ar încetina sau s-ar opri, istoria ce ar mai putea face?” Este de reflectat asupra acestui aspect...

E. Șt. Citeț

Repere plastice

Adriana Luca

(Republica Moldova)

Adriana Luca s-a născut în satul Horodiște, raionul Călărași, Republica Moldova. Are 25 de ani. A urmat cursurile Liceului Teoretic din satul natal, iar studiile universitare la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Limbi Străine și Facultatea de Relații Internaționale și Științe Politice Administrative. În prezent lucrează la o instituție de stat, ca secretar administrativ.

Rep: Adriana, cum ți-ai descoperit talentul de a picta? Și de la ce vârstă pictezi?

Adriana Luca: Talentul de a picta a fost descoperit de mama, încă de pe când am fost dată la școală. Astfel, pictând practic și în timpul liber, sub îndrumarea mamei, am reușit să mă perfecționez treptat și fără a urma o școală de artă. Însă talentul meu devine cunoscut publicului larg abia acum, cu trei ani în urmă, luând amploare nu doar în mediul offline dar și în mediul online.

Rep: Care sunt temele tale preferate?

Adriana Luca: Cea mai preferată temă, sau stil al picturilor mele, este stilul francez fiindcă aici se îmbină trei teme deosebite: ploaia, dragostea - redată prin umbrele trupurilor negre și noaptea. Bineînțeles, sunt și alte teme precum natura, iarna, familie, instinct

matern, dar această temă a stilului francez aduce în contrast accentuat culorile calde și reci.

Rep: Care a fost primul tablou pe care l-ai pictat? Ce reprezenta el?

Adriana Luca: Primul meu tablou pictat a fost o fetiță la cules poamă, pe care din păcate nu am reușit să-l păstrez alături de colecția mea de picturi din perioada 2001-2018. În schimb, mi-a rămas atât de viu în memorie, încât acea fetiță cu fundă roșie și părul în coșoțe, care rupe strugurele de poamă de pe vița de vie atât de fragedă și verde, ar putea oricând să fie reprodus de mâinile mele dibace.

Rep: Câte expoziții de pictură ai avut până în prezent și unde au avut loc?

Adriana Luca: Până acum, am reușit să organizez trei expoziții regionale, în municipiul Chișinău. Prima expoziție în 2017 cu tematica: „Nature ZoneArt” cu susținerea GrowMeUp. A doua expoziție am avut-o în 2018 cu tematica: DizABILITY Social Economic FEST, la invitația Asociației Antreprenorilor cu Dizabilități din Moldova și Reteaua Națională a Femeilor cu Dizabilități din Republica Moldova. Iar cea de a treia expoziție a fost expoziția succesului meu, din considerente că am reușit cu resurse proprii să o prezint la Grădina Publică Ștefan cel Mare și Sfânt din orașul Chișinău, fapt pentru care sunt motivată să merg mai departe și să organizez și alte expoziții, la nivel național și chiar internațional.

Rep: Ai un blog personal unde iubitorii de pictură ar putea să-ți vadă picturile?

Adriana Luca: Da, desigur, este și un astfel de site-blog dedicat în exclusivitate doar picturilor mele, aranjate în ordin cronologic. Blogul respectiv îl puteți găsi pe: www.artsofpaintings.blogspot.com, iar mie nu-mi rămâne decât să vă urez să vă încantați misterios privirile cu picturi fabulos realizate.

Rep: Ți mulțumesc și ți doresc mult succes!

A consemnat
Mihail Tănase

